БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 26 июнь Сешанба
№ 119 (13.555).
Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ БОШ НАШРИ •

ДЎСТЛИК ВА ҚЎШНИЧИЛИК МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Ўрта Осиё жумҳуриятлари раҳбарлари Олмаотада

Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон ССР делегацияси, Қирғизистон ССР Олий Советининг Раиси, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби А. М. Масалиев бошчилигидаги Қирғизистон ССР делегацияси, Тожикистон ССР Олий Советининг Раиси, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Қ. Маҳкамов бошчилигидаги Тожикистон ССР делегацияси, Туркманистон ССР Олий Советининг Раиси, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби С. А. Ниёзов бошчилигидаги Туркманистон ССР делегацияси Ўрта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари раҳбарларининг учрашувида қатнашиш учун 21—22 июнь кунлари Олмаота шаҳрига келди.

СССР, Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР давлат байроқлари билан безатилган Қозоғистон пойтахти аэропортида меҳмонларни Қозоғистон ССР Президенти, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Н. А. Назарбоев кутиб олди. Кутиб олувчилар орасида Қозоғистон Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг, Қозоғистон ССР Президентлик кенгашининг аъзолари, жумҳурият министрликлари ва идораларининг раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари бор эдилар.

* * *

Владимир Ильич Ленин Ўрта Осиё регионида халқ ҳокимияти қарор топиши ва Совет Шарқи жумҳуриятлари давлатчилигининг ривожланиши учун кўп иш қилган эди. 22 июнь куни Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон раҳбарлари доҳийга чуқур ҳурмат бажо келтириб, унинг ҳайкали пойига гуллар қўйишди.

Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов, Қозоғистон ССР Президенти, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Н. А. Назарбоев, Қирғизистон ССР Олий Советининг Раиси, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби А. Масалиев, Тожикистон ССР Олий Советининг Раиси, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Қ. Маҳкамов, Туркманистон ССР Олий Советининг Раиси, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби С. А. Ниёзов, расмий делегацияларнинг бошқа аъзолари гуллар қўйишди. 28 гвардиячи-панфиловчилар номли боғдаги ёдгорлик пойига ҳам гуллар қўйилди.

Шу куни учрашув қатнашчилари Қозоғистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида бўлдилар, кўргазмада кўп миллатли Қозоғистоннинг иқтисодиёти, ижтимоий соҳаси, халқ таълими, санъати ва маданияти қандай ривожланаётганлиги тўғрисида ҳикоя қилинади. Улар, жумҳурият енгил саноатининг байроқдори — Олмаота ипгазлама комбинатига ҳам бордилар, унинг бўлинмалари иши билан танишдилар, меҳнат жамоаси вакиллари билан суҳбатлашдилар.

Делегацияларнинг аъзолари шаҳарнинг диққатга сазовор жойларини, баъзи савдо иншоотларини кўздан кечирдилар. Халқ чолғу асбоблари музейида бўлдилар ва у ерда концерт қўйиб берилди.

Қозоғистон ССР Президенти номидан зиёфат берилди.

* * *

ҚЎШМА ҲУЖЖАТЛАР ИМЗОЛАНДИ

23 июнь куни Олмаотада, Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Қозоғистон жамиятининг биносида Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон раҳбарлари учрашуви ҳужжатларини имзолаш маросими бўлди.

Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов, Қозоғистон ССР Президенти, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Н. А. Назарбоев, Қирғизистон ССР Олий Советининг Раиси, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби А. М. Масалиев, Тожикистон ССР Олий Советининг Раиси, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Қ. Маҳкамов, Туркманистон ССР Олий Советининг Раиси, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби С. А. Ниёзов Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон раҳбарларининг Баёнотини имзоладилар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси Ш. Р. Мирсаидов, Қозоғистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси У. Караманов, Қирғизистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси А. Жумагулов, Тожикистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси И. Хаёев, Туркманистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси Ҳ. Аҳмедов Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистон ССРнинг иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлиги тўғрисидаги битимни имзоладилар.

Ушбу битимни амалга оширишнинг аниқ программасини Ўзбекистон ССР давлат план комитети раиси Б. С. Ҳамидов, Қозоғистон ССР давлат план комитети раиси К. А. Абдуллаев, Қирғизистон ССР давлат план комитети раисининг биринчи ўринбосари М. Ойболаев, Тожикистон ССР давлат план комитети раиси Т. Назаров, Туркманистон ССР давлат план комитети раиси М. Ражабов имзоладилар.

Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР раҳбарлари Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон халқларига Мурожаатнома қабул қилдилар.

(ҚозТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ҚОЗОҒИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ҚИРҒИЗИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ТОЖИКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ТУРКМАНИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ РАҲБАРЛАРИНИНГ

Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон халқларига МУРОЖААТНОМАСИ

Олмаота шаҳри, 1990 йил, 23 июнь.

Азиз ватандошлар, ака-укалар ва опа-сингиллар!

Мамлакат ва жумҳуриятларимиз ҳар бирининг тақдири учун оғир бўлган бир пайтда биз барча халқларнинг орзу-умидларига ҳамиша мос келган, инсон турмушида етакчи маънавий мезон бўлган дўстлик, яхши қўшничилик, иноқлик сўзлари билан сизларга мурожаат қилишни ўз бурчимиз, деб билдик. Бу тушунчалар алоҳида изоҳни талаб қилмаса керак. Кўпмиллатли жумҳуриятларимизда бу сўзлар қадим-қадимдан анъаналар ва урф-одатларимизнинг ҳаётий барқарор моҳиятини ташкил этади, бизларнинг мураккаб тарихий тажрибамиз улардан нурафшондир, мислсиз социалистик қадриятларимиз ва эзгу орзуларимиз уларга асосланган. Дўстона муносабат, қалб саховати ва меҳмондўстлик, вазминлик ва донишмандлик бизда ҳамиша ҳамма нарсадан улуғлаб келинган. Ўзаро ёрдам, қардошлик ва бирдамлик туйғусини ҳис этган ҳолда биз муқаррар муваффақиятларга эришдик, маҳрумликларга бардош бердик ва қийинчиликларни енгиб ўтдик. Бугунги кунда ҳам умумий хонадонимиз тўғрисида ҳаммамиз биргаликда ғамхўрлик қилиш билангина жамиятни янгилашда олға томон силжишга эриша оламиз.

Мана шу йўлдаги ҳар бир қадам қийинчилик билан ташланмоқда — яқин ўтмишда йўл қўйган хатоларимиз, ижтимоий тараққиёт қонунларини назар-писанд қилмаганлигимиз, турмуш воқеликларига ақидапарастлик билан муносабатда бўлганлигимиз бизга ғоят қимматга тушмоқда. Буларнинг ҳаммаси иқтисодиёт ва ижтимоий соҳанинг аҳволига, жамиятнинг маънавий ва руҳий соғломлигига муқаррар таъсир кўрсатди. Афсуски, ҳиссиётга таъсир этиб, носоғлом эҳтиросларни, жумладан, миллатлараро адоватни авж олдираётган баъзи бузғунчи кучлар вужудга келган қийинчиликлардан ғаразли мақсадларда фойдаланишга уринмоқдалар. Бу эса кейинги вақтда кўпинча оғир оқибатларга, кўп ҳолларда фожиа билан тугайдиган ва одамлар бошига ғам-алам солишдан бошқа ҳеч нарса келтирмайдиган можаролар чиқишига олиб келмоқда.

Биз, учрашув қатнашчилари, нуроний оқсоқолларга, эркаклар ва аёлларга, йигит ва қизларга, коммунистлар ва партиясизларга, жамоат ташкилотларига, янги тузилмалар ва ҳаракатларга, жумҳуриятларимиз Ватанига айланган барча халқларнинг вакилларига мурожаат қилиб, уларни бутун куч, билим ва ғайратини умумий фаровонлигимиз йўлидаги бунёдкорлик меҳнатига, бирлик ва жипсликни мустаҳкамлашга сафарбар қилишга даъват этамиз. Ақл-идрок ва вазминлик, фикрлаш ва хатти-ҳаракатларда босиқлик ҳозир ҳар қачонгидан кўра зарурдир.

Буюк аждодларимиз хотираси бугунги кунда бизларни куч-ғайратни бирлаштиришга, қардошликнинг тарихий ришталарини мустаҳкамлашга даъват этмоқда. Мангу барҳаёт шоирлар, мутафаккирлар барча даврларда халқлар дўстлиги ва иноқлигини куйлаб келганлар. Эзгулик ва меҳр-муҳаббатни инсон қалбининг бебаҳо бойлиги сифатида улуғлаганлар.

Биз учрашувда қабул қилинган ҳужжатларнинг моҳияти ва мазмунига минтақадаги барча аҳоли ўз муносабатини билдиради ҳамда уни қўллаб-қувватлайди, деб умид қиламиз. Биз ҳам ўзимизга берилган ҳокимиятдан тўла фойдаланиб, халқлар дўстлигини мустаҳкамлаш, конституцион нормаларга ва қайси миллатга мансублигидан қатъи назар, фуқароларнинг ҳуқуқларига қатъиян риоя этилиши, иқтисодий, ижтимоий ва миллатлараро муаммолар самарали ҳал этилиши учун барча ишларни қиламиз.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти И. КАРИМОВ	Қозоғистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти Н. НАЗАРБОЕВ	Қирғизистон Совет Социалистик Жумҳурияти Олий Советининг Раиси А. МАСАЛИЕВ	Тожикистон Совет Социалистик Жумҳурияти Олий Советининг Раиси Қ. МАҲКАМОВ	Туркманистон Совет Социалистик Жумҳурияти Олий Советининг Раиси С. НИЕЗОВ

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ҚОЗОҒИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ҚИРҒИЗИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ТОЖИКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ, ТУРКМАНИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТИ РАҲБАРЛАРИНИНГ

БАЁНОТИ

Олмаота шаҳри, 1990 йил, 23 июнь.

Биз шиддатли сиёсий жараёнлар, қадриятларга қайта баҳо бериш, ҳаётнинг иқтисодий, ижтимоий, экологик ва маънавий соҳаларидаги тангликни бартараф этиш даврини бошимиздан кечирмоқдамиз. Биз ана шу мураккаб туб бурилиш даврида қайта қуришнинг асосий йўналишларидаги ҳаракатларимиз бирлигига эришишимиз ва куч-ғайратларимизни мувофиқлаштиришимиз айниқса зарур. Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон раҳбарларининг учрашуви худди шу вазифаларга хизмат қилади.

Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқларини на фақат жуғрофий яқинлик, айни вақтда муштарак тарихий тақдирлар, маданиятлар, анъаналар ва расм-русумларимизнинг яқинлиги ҳам бирлаштириб турибди. Биз жумҳуриятларнинг қарор топган ҳудудлари бузилмаслигини тасдиқлаймиз ва улар кимнингдир хоҳиш-иродаси билан, бу жумҳуриятларнинг розилигисиз ўзгартирилиши мумкин эмас.

Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон ноёб табиий-иқлимий шароитларга, бой имкониятларга эга. Улардан самарали фойдаланиш аҳолининг турмуш даражасини анча оширишга, фақат минтақамизнигина эмас, шу билан бирга умуман мамлакатимизнинг кўпгина муаммоларини ҳал этишга имкон беради. Бироқ минтақа иқтисодиётининг юзага келган йўналиши, яъни унинг хом ашё етказиб берувчи минтақа бўлиб қолиши ижтимоий жиҳатдан ривожланишда анча орқада қолишга сабаб бўлди. Экологиянинг аҳволи, соғлиқни сақлаш соҳаси, айниқса болалар ўлими, аҳолининг узоқ умр кўрмаслиги, шунингдек озиқ-овқат маҳсулотлари билан қониқарсиз таъминланиш катта ташвиш туғдирмоқда. Тақчилликнинг кучайиб бораётганлиги ва сув ресурсларининг ифлосланиши минтақа аҳолисини экологик ҳалокат ёқасига олиб келди ва минтақамизнинг ҳам, умуман бутун мамлакатимизнинг ҳам маблағ ва ресурсларини жалб этишни талаб қилади.

Биз янги иттифоқ шартномасини тузиш асосида мамлакатимизнинг федерал тузилмасини янгилаш тарафдоримиз, бу эса жумҳуриятларнинг миллий-тарихий, иқтисодий ва маданий жиҳатдан ўзига хослигини ҳисобга олиб ва улар ҳар бирининг дастлабки аҳволига холис баҳо бериб, алоқаларнинг ғоятда ранг-баранг шаклларини ривожлантиришга кафолат бўлур эди. Бу халқларга амалда ўз ерларининг ҳақиқий соҳиблари бўлишга имкон беради, тўпланиб қолган муаммоларни самарали ҳал этиш учун шарт-шароит яратади.

Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистоннинг иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлиги тўғрисидаги кўп томонлама ҳукуматлараро битим шу принциплар асосида тузилди. Унда умумиқтисодий муаммолар, фан ва техника, маориф ва маданият, экология, молия-кредит муносабатларини такомиллаштириш соҳаларидаги ҳамжиҳатликнинг устун йўналишлари белгилаб берилган. Меҳнатга лаёқатли аҳолини оқилона равишда иш билан банд қилишга эришиш мўлжалланган. Жумҳуриятлараро программани ишлаб чиқиш ва уни амалга оширишга алоҳида эътибор берилган. Жумҳуриятлар иқтисодиётини тузилиш жиҳатидан қайта қуришни мувофиқлаштиришни ҳамда ташқи иқтсодий алоқаларни ривожлантиришда биргаликда фаолият кўрсатишни таъминлайдиган тадбирлар режалаштирилган. Умумиттифоқ бозори вужудга келтирилаётган шароитда ишлаб чиқариш-техникавий маҳсулотларни ҳамда халқ истеъмоли молларини ўзаро фойдали асосда айирбошлаш назарда тутилади. Битимни амалга ошириш учун доимий ишлайдиган Ҳамкорлик мувофиқлаштириш кенгаши тузилади, унга барча зарур ваколатлар берилади.

Эришилган битим бозор механизмининг шаклланишига, иқтисодиёт интеграциясига, марказдан қочма тамойилларни келтириб чиқарадиган сабабларни бартараф этишга ва пировард натижада аҳоли фаровонлигини оширишга кўмаклашади, деб ҳисоблаймиз.

Орол бўйининг экологик ҳалокати минтақанинг ўткир муаммоси ҳисобланади. Биз Орол денгизи ҳавзасидаги экологик мувозанатни тиклашга қаратилган куч-ғайратларни бирлаштириш мақсадида жумҳуриятлараро комиссия тузиш ва Оролбўйи аҳолиси учун ёрдам жамғармаси таъсис этиш тўғрисида келишиб олдик, ушбу минтақада яшовчи кишилар турмушини яхшилаш билан боғлиқ бошқа бир қанча муҳим масалалар юзасидан ҳам битимга эришилди. Лекин мазкур ўткир муаммони узил-кесил ва сўзсиз ҳал этиш учун булар етарли эмас.

Биз ССР Иттифоқи Президенти М. С. Горбачевга, СССР Олий Советига мурожаат этиб, улардан Оролбўйини Умумхалқ ҳалокати зонаси деб эълон қилишни ва ушбу муаммони ҳал этишга БМТ ихтисослашган муассасалари ҳамда бошқа халқаро ташкилотларни жалб этиб, Умумиттифоқ экология жамғармасини тузиш ҳисобига Оролбўйидаги экологик мувозанатни тиклашга доир давлат программасини ишлаб чиқиш ва уни амалга ошириш тўғрисида қарор қабул қилишларини сўраймиз. Биз Оролни қутқаришнинг ҳамда аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашнинг принципиал йўлларидан бири сифатида Сибирь дарёларининг бир қисмини Ўрта Осиё ва Қозоғистонга ташлаш муаммосига қайтиш зарур, деб ҳисоблаймиз. Бизнинг фикримизча, бу 50 миллиондан ортиқ киши яшайдиган минтақанинг истиқболини ҳал қилувчи даражада белгилаб беради.

Аҳолини, айниқса унинг кам таъминланган қисмини бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишга кафолат берадиган қонун ҳужжатлари ишлаб чиқилиши зарурлигига алоҳида эътибор бериш керак.

Биз халқларимиз ўртасидаги иқтисодий алоқаларни, ҳамжиҳатликни дўстликни чуқурлаштириш — энг аввало Бутуниттифоқимизни мустаҳкамлашга кўмаклашади, деб ҳисоблаймиз.

Жумҳуриятларимизнинг халқлари совет кишилари турмушини яхшилаш мақсадида барча соғлом кучларни уюштириш негизида мамлакатимиздаги ва ҳар бир минтақадаги барқарорликни мустаҳкамлашга бўлган умидларини КПССнинг бўлажак XXVIII съезди билан боғламоқдалар.

Биз кўп томонлама ҳамкорликни кенгайтириш ва такомиллаштириш учун ҳар йили учрашувлар ўтказиб туриш тўғрисида келишиб олдик.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти И. КАРИМОВ.	Қозоғистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти Н. НАЗАРБОЕВ.	Қирғизистон Совет Социалистик Жумҳурияти Олий Советининг Раиси А. МАСАЛИЕВ.	Тожикистон Совет Социалистик Жумҳурияти Олий Советининг Раиси Қ. МАҲКАМОВ.	Туркманистон Совет Социалистик Жумҳурияти Олий Советининг Раиси С. НИЕЗОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР, ҚОЗОҒИСТОН ССР, ҚИРҒИЗИСТОН ССР, ТОЖИКИСТОН ССР ВА ТУРКМАНИСТОН ССРнинг ИҚТИСОДИЙ, ИЛМИЙ-ТЕХНИКАВИЙ ВА МАДАНИЙ ҲАМКОРЛИГИ ТЎҒРИСИДА

БИТИМ

Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР ҳукуматлари,

жумҳуриятларнинг давлат ва иқтисодий мустақиллиги принципларига амал қилиб,

анъанавий сиёсий, иқтисодий ва маънавий алоқаларга, территориал ва табиий-иқлимий шарт-шароитлар умумийлигига асосланиб,

бошқариладиган бозор иқтисодиёти шароитида ўзаро фойдали муносабатларни кучайтириш мақсадларидан келиб чиқиб,

жумҳуриятларнинг иқтисодий мустақилликка ўтиши билан боғлиқ мунтазам ахборот ва тажриба айирбошлаш, кенг кўламли алоқаларга энг кўп қулайлик яратиш режимини таъминлаш, халқ хўжалиги структурасини такомиллаштириш, территорияларни экологик жиҳатдан соғломлаштириш, мамлакат давлат бошқаруви органлари, бошқа иттифоқдош жумҳуриятлар, шунингдек хорижий мамлакатлар билан сиёсий ва иқтисодий мулоқотларни ривожлантириш зарурлигини ҳисобга олиб,

иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлик тўғрисида ушбу ҳукуматлараро битимни тузадилар.

I. ҲАМКОРЛИКНИНГ АСОСИЙ ПРИНЦИПЛАРИ

1. 1. Ушбу битим жумҳуриятларнинг иқтисодий мустақилликка эришиши, ўзаро манфаатларни ҳисобга олиб, самарали иқтисодий стратегия ва тактикани рўёбга чиқаришга оид ишларни мувофиқлаштириш, жумҳуриятлар кўпмиллатли аҳолисининг ижтимоий тараққиётини жадаллаштириш мақсадида тузилди.

1. 2. Ушбу битим иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорликнинг асосий йўналишларини белгилаб беради.

Ҳамкорликнинг асосий йўналишларига оид ўзаро фаолиятнинг конкрет турлари ва шакллари битимнинг ажралмас қисми бўлган программада белгилаб берилади.

Томонлар асосий йўналишларнинг ҳар бири юзасидан ва программа тадбирларига мувофиқ, министрликлар, идоралар, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари, бирлашмалар, уюшмаларнинг ваколатли қатнашчилари сифатида амалга ошириладиган тадбирларни, ишларнинг келишиб олинган ҳажмларини ойдинлаштириб олиш ва олинадиган самарани тақсимлаш йўли билан ўзаро шартномалар (протоколлар)ни ишлаб чиқадилар.

1. 3. Ҳамкорликни кенгайтириш барча қатнашчиларнинг тенглиги, баравар шерикчилик ва ўзаро фойда, эришилган битимни кўзлаб ҳар қандай маъмурий, ҳуқуқий ёки молиявий тусдаги чеклашларни бекор қилиш принципларида таъминланади.

Томонлар бир-бирларига зарар етказиши мумкин бўлган хатти-ҳаракатлардан, жумладан:

шерикларга тенг бўлмаган шартларни қўллаш;

(Давоми иккинчи бетда).

ШИФОКОР БЎЛАМАН

Нукус дорилфунунида педиатрия факультети очилди. У шу йилнинг ўзидаёқ болалар шифокори бўлишни орзу қилаётган юз нафар йигит ва қизни бағрига олади.

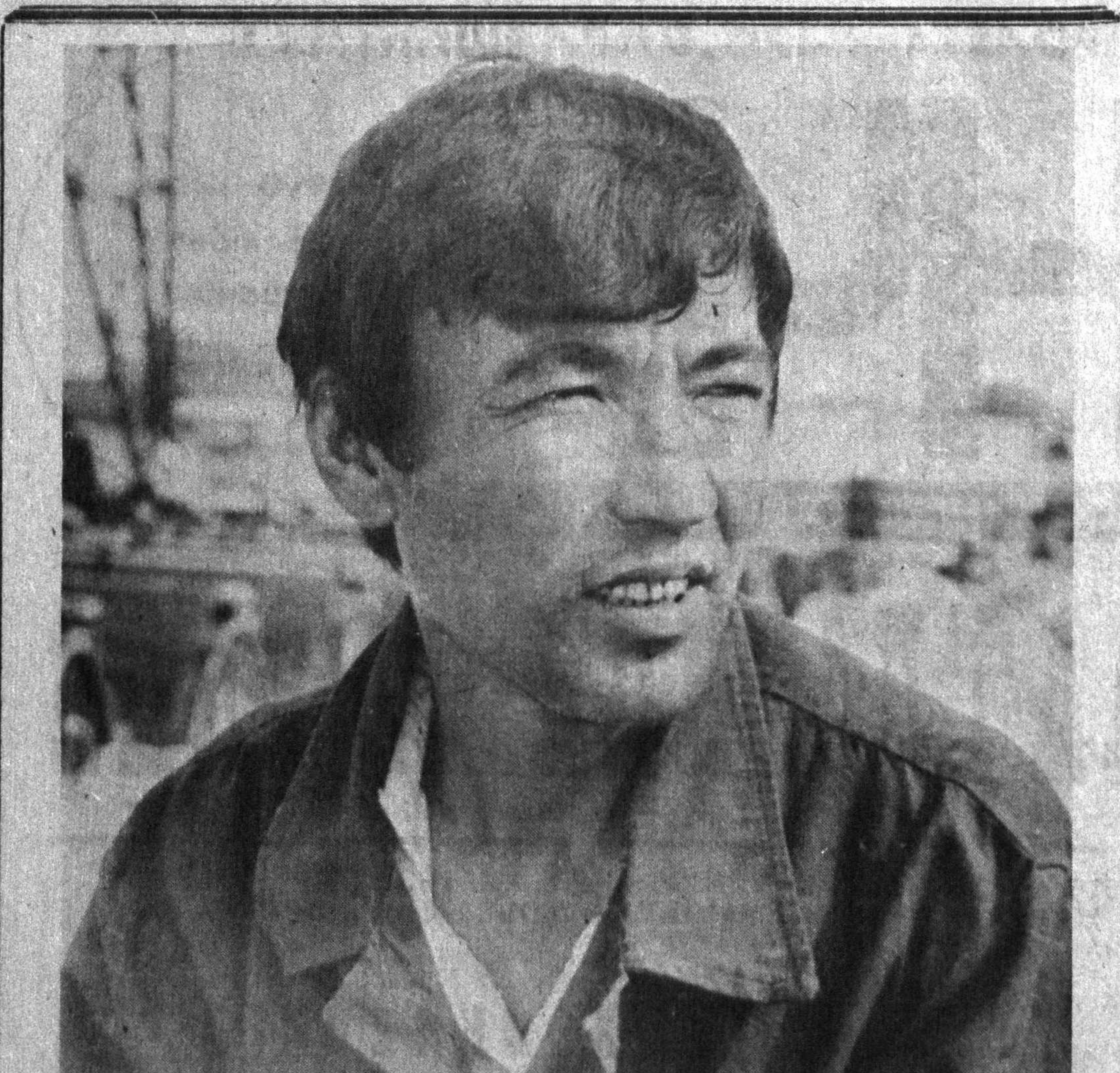
— Жумҳуриятимизда ҳар йили 4 мингга яқин турли йўналишдаги шифокорлар тайёрланаётганига қарамай, улар етишмайди, — дейди Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари Ш. Ш. Ҳамроев. — Бугунги кунда Ўзбекистонга 18 минг нафар шифокор етишмай турибди. Шу жумладан, 5 минг нафар болалар шифокори етишмайди.

Охирги вақтларгача бизда болалар мутахассислари ва касалхона ўринлари билан таъминлашда умумиттифоқ нормалари амал қиларди. Ваҳоланки, жумҳуриятимизда мамлакатдаги ўртача даражага нисбатан ўн баравар кўп бола туғилади.

Шу муносабат билан жумҳуриятимиз ҳукумати турли мутахассисликдаги олий малакали шифокорларни тайёрлайдиган табобат олий ўқув юртлари тармоғини кенгайтириш тўғрисида қарор қабул қилди. Масалан, Бухорода тез орада яна бир табобат институти очилади. Ушбу билим даргоҳи учун бино ажратилди, ўқув хоналари ва лабораториялар шу ерда жойлаштирилади. Бу йил тайёрлов бўлимида машғулотлар бошланади, келаси йилда эса олий ўқув юртида даволаш ва педиатрия факультетлари очилиб, у тўла куч билан ишлай бошлайди.

Энди Тошкентда ҳам Тошкент табобат институтини бўлиб юбориш асосида иккита мустақил табобат институти ташкил этилади. Биринчи институт янги шифокорлар шаҳарчасига жойлашади ва даволаш ҳамда санитария-гигиена факультетларида мутахассислар тайёрлай бошлайди. Бошқаси эса, институтнинг эски ҳудудида бўлади, у ерда стоматология ҳамда даволаш факультетлари бўлади.

(ЎзТАГ мухбири).



Андижон вилояти: ЎзССР сув хўжалиги қурилиши давлат қўмитасига қарашли Ленинск (Асака) темир-бетон буюмлари заводи ҳар йили 41 минг кубметр темир-бетон буюмлари, 60 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари, иқтисод қилинган хом-ашё ҳисобидан эса аҳолига 50 минг сўмлик пуллик хизмат кўрсатмоқда.

Завод ишга тушган 50-йилларга қараганда, бугунги кунда 14 баравар кўп маҳсулот бермоқда. Бир йиллик соф фойда эса 420 минг сўмга етди.

Завод режаларининг ошиғи билан бажарилишида ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг сифатли бўлишига Акромхон Сотволдиев бошлиқ арматурачилар, Латифжон Абдураҳмонов, Абдуғолиб Сиддиқовлар етакчилик қилаётган бетончилар бригадалари муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

СУРАТДА: Ленинск темир-бетон буюмлари заводи ишчиси Равшан Ҳалимов. Равшан ишлаётган бригада ҳар сменада 18 ўринга 20 тадан бетон лотоклар ишлаб чиқармоқда.

Сураткаш: Аъзамжон МИРЗАЖОН.

БИТИМ

УЗБЕКИСТОН ССР, ҚОЗОҒИСТОН ССР, ҚИРҒИЗИСТОН ССР, ТОЖИКИСТОН ССР ВА ТУРКМАНИСТОН ССРНИНГ ИҚТИСОДИЙ, ИЛМИЙ-ТЕХНИКАВИЙ ВА МАДАНИЙ ҲАМКОРЛИГИ ТЎҒРИСИДА

(Боши 1-бетда).

— техникавий тараққиётни, ишлаб чиқариш шароитларини, томонлардан исталганининг манфаатларига зарар етказиб маҳсулот сотишни чеклаш;

— шерикларга ишларни биргаликда амалга ошириш билан боғлиқ бўлмаган ёки камситувчи тусдаги қўшимча шартларни қабул қилишга мажбур этишдан ўзларини тиядилар.

1.4. Томонлар бир қанча жумҳуриятларда амал қилаётган халқ истеъмоли молларини олиб чиқиб кетишни чеклашни 1991 йилнинг 1 январидан бекор қилиш, шу мақсадда минтақа манфаатларини ҳимоя қилишнинг иқтисодий омилини ишлаб чиқиш тўғрисида келишиб олдилар.

1.5. Томонлар энг аввало хўжаликлараро битимлар бажарилишига зарар етказмай, юридик шахслар бўлган корхоналар, ташкилотлар, уюшмалар ва уларнинг бошқа бирлашмалари ўртасидаги восита алоқалар доирасида чинакам бозор муносабатларини вужудга келтириш мумкин, деб ҳисоблайдилар. Бозор муносабатларини қарор топтиришнинг ана шу босқичида жумҳуриятларнинг самарали халқ хўжалик алоқаларини йўлга қўйишга имкон берадиган воситачи таъминот-маҳсулот сотиш ташкилотлари ишини фаоллаштириш зарур.

1.6. Ҳамкорликни амалга оширишда мулк шакли ва ... қайси идорага бўйсунишидан қатъи назар, жумҳуриятларнинг ҳудудларида жойлашган корхоналар ва ташкилотлар қатнашишлари мумкин. Ҳамкорликда томонларнинг розилиги билан жумҳуриятларнинг ҳудудидан ташқарида жойлашган корхоналар ва ташкилотлар, шунингдек, хорижий шериклар иштирок этиши мумкин.

1.7. 1991 йилда 1990 йилги даражадан паст бўлмаган даражада хом ашё, маҳсулот ва моллар етказиб бериш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин.

II. ҲАМКОРЛИКНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

2.1. Томонлар қуйидаги устун йўналишлар куч-ғайратларини бирлаштириш ва ўзаро интеграция воситаси деб ҳисоблайдилар:

— умумиқтисодий муаммолар ва молиявий-кредит сиёсати;
— соғлиқни сақлаш, халқ таълими ва маданият;
— истеъмол бозорини ва халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни ривожлантириш;
— илмий-техникавий ҳамкорлик;
— информатика ва ахборот таъминоти;
— оқилона меҳнат тақсимоти;
— экология ва сейсмология;
— саноат ишлаб чиқариш структураларини такомиллаштириш ва ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш;
— инвестиция сиёсати, қурилиш базасини ривожлантириш;
— ёқилғи-энергетика комплекси, транспорт ва алоқа;
— моддий-техника таъминоти;
— қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат;
— ташқи алоқалар;
— ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш ва уюшган жиноятчиликка қарши кураш.

2.2. Томонлар ана шу йўналишларнинг ҳар бири юзасидан битим амал қиладиган даврга қўшма ёки ўзаро шартномалар (протоколлар) ишлаб чиқадилар. Ана шу шартномалар (протоколлар)га келгусида ўзаро розилик асосида аниқлик киритилиши ва улар конкретлаштирилиши мумкин.

III. ҲАМКОРЛИК ОМИЛЛАРИ

3. 1. Томонлар жумҳуриятларнинг алоқаларини мувофиқлаштириш ва ўзаро ҳаракатларини таъминлаш мақсадида ишчи группаси Олмаота шаҳрида бўладиган ва доимий ишлаб турадиган амалий ҳамкорлик мувофиқлаштирувчи кенгашини тузиш зарур, деб ҳисоблайдилар.

3.2. Мувофиқлаштирувчи кенгаш жумҳуриятлар давлат план комитетларининг раисларидан ташкил топади, унинг мажлислари зарур бўлганида, лекин йилига камида икки марта жумҳуриятларнинг пойтахтларида навбатма-навбат ўтказилади. Мувофиқлаштирувчи кенгаш тўғрисидаги Низом жумҳуриятлар ҳукуматлари томонидан тасдиқланади.

3.3. Кенгаш: томонларнинг иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий сиёсатининг умумий йўналишлари билан танишади ҳамда мазкур битим шартларини бажарилишини мувофиқлаштириб туради. Кенгаш томонлар якдил овоз берганида қарорлар қабул қилиш ҳуқуқига эга.

3.4. Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг фаолият доирасига битимдан ортиқ жумҳуриятнинг манфаатларига тааллуқли масалалар, аввал қабул қилинган ҳужжатлар юзасидан қарорлар қабул этиш масалалари киради. Кенгаш ишлаб чиққан қарорлар тавсия руҳида бўлиб, жумҳуриятларнинг иқтисодий, фармойиш берувчи ва қонун чиқарувчи идораларида синовдан ўтади, улар ижроия органларининг биргаликдаги қарорлари билан расмийлаштирилади.

3.5. Мазкур битим юзасидан томонларнинг жавобгарлиги ушбу битим асосида томонлар ўртасида тузилган шартномалар ва ... хусусий битимлар билан тартибга солиб турилади.

3.6. Ушбу шартномалар (протоколлар) жумҳуриятлар иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш давлат планларига уларнинг тадбирларини устун даражада киритиш орқали амалга оширилади.

Шу мақсадда Урта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон иқтисодий органлари иқтисодиётнинг ҳозирги бошланғич аҳолини ва минтақа аҳолисининг ижтимоий аҳволини чуқур таҳлил қилсинлар, умумиттифоқ жамғармаларини жалб этиб ва минтақалар жамғармаларини тузиб, ижтимоий-иқтисодий ва маданий ривожланишни тенглаштиришга доир омилларни ишлаб чиқсинлар.

3.7. Томонлар зарур бўлган тақдирда қонун чиқаришда ташаббус кўтариш ва норматив ҳужжатлар қабул қилишдаги ўз ҳуқуқларидан фойдаланиб, ушбу битимни ва ҳамкорлик программасини бажаришга қаратилган ўзларининг бошқарув фаолиятларини бошқариб турадиган зарур қарорлар қабул қиладилар.

3.8. Кўп томонлама ҳамкорликни кенгайтириш ва такомиллаштириш учун ҳар йили жумҳуриятлар ҳукуматлари бошлиқларининг учрашувларини ўтказиб туриш тўғрисида аҳдлашувга эришилди.

IV. БИТИМНИНГ АМАЛ ҚИЛИШ МУДДАТИ

4.1. Ушбу битим 1990 йилнинг 1 июлидан кучга киради ва у жумҳуриятлар Олий Советларида қонуний расмийлаштирилиши керак.

4.2. Битим 1996 йилнинг 1 январигача бўлган муддатга тузилади.

4.3. Томонларнинг бирида битимнинг амал қилишини тўхтатиш хоҳиши пайдо бўлганида, мазкур жумҳурият ҳукумати бошқа томонларга бу ҳақда олдиндан, битимдан чиқишдан уч ой илгари ёзма хабар бериши керак.

4.4 Битим амал қилишини тўхтатиш ёки унинг шартларини ўзгартириш томонлар ҳукуматларининг биргаликдаги қарори асосида амалга оширилади.

4.5. Битимнинг амал қилиш муддатини узайтириш унинг амал қилиш муддатидан камида ярим йил олдин томонлар ҳукуматлари белгилайдилар.

Ушбу битим ҳар қандай иттифоқдош ва мухтор жумҳурият унга қўшилиши учун очиқдир.

Битим СССР қонунларига ва унинг халқаро мажбуриятларига, битим қатнашчиларининг манфаатларига, қонунларга, илгари тузилган битимлар ва шартномаларга, шунингдек, ҳар бир томоннинг халқаро мажбуриятларига зид эмас.

Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси	Қозоғистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси	Қирғизистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси	Тожикистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси	Туркманистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси
Ш. МИРСАИДОВ.	У. КАРАМАНОВ.	А. ЖУМАҒУЛОВ.	И. ҲАЁЕВ.	Ҳ. АҲМЕДОВ.

Олмаота шаҳри.
1990 йил, 23 июнь.

Дилдан суҳбат



...Жумҳуриятимизда болаларнинг доимий мактабгача тарбия муассасалари билан таъминланиш даражаси 35,8 фоизни, қишлоқ жойларида эса 25,4 фоизни ташкил этади. Ҳар йили ишга тушаётган мактабгача болалар муассасаларидаги ўринлар сони 50 мингта холос.

...Жумҳуриятимизда 8 мактабдан биттаси авария ҳолатида, 70 фоиздан кўпроқ мактаблар икки сменада шуғулланмоқда. Ҳар йили ўрта ҳисобда 200 минг ўқувчи ўринга мўлжалланган мактаблар ишга тушмоқда.

Бу рақамлар Ўзбекистон ССР Халқ таълими вазирлигининг 1990—1995 йиллар учун фаолият дастури тезисларидан олинди.

Нима қилиш керак?

Ўқитувчиларнинг малакаси ва мавқеи, мактабларда, ва умуман, педагогика институтлари ҳамда билим юртларида фанларни, хусусан ижтимоий фанларни ўқитишда юзага келган пароканда ҳолат, дарсликлар муаммоси, компьютерлаштиришдаги тошбақа қадамлар, мактаб қурилиши суръатлари билан аҳолининг табиий ўсиши ўртасидаги номутаносибликлар, мактабларда ва олий ўқув юртларида билим бериш савияси ва яна кўплаб масалалар борки, уларни ҳал қилмай туриб, бугун биз бошдан кечираётган маънавий таназзулдан қутилиш қийин.

Азиз муштарийларимиз, таълим-тарбия муаммолари бўйича ўзингизни қизиқтирган барча масалалар юзасидан жавоб олишни истасангиз, жума куни, 29 июнь соат 11.00 дан 13.00 га қадар 32-55-84 ва 33-95-97 рақамларни териб, редакциямизга қўнғироқ қилинг. Шу куни сизлар билан «Дилдан суҳбат» учун редакциямизга Ўзбекистон ССР халқ таълими вазири Комил Юсупович Юсупов ташриф этади.

«Ниҳол»нинг қурбонлари

Жамшид Шарипов физика фанидан бўлган имтиҳондан «беш» баҳо олиб Тошкент политехника институтининг ўзи хоҳлаган радиоэлектроника факультетига кириш учун замин тайёрлади. Олдинда эса конкурс... У бунга қандай эришди?

Ўзбекистон ССР Халқ таълими вазирлиги, жумҳурият фанлар академиясининг электроника илмий-текшириш институти, «Ниҳол» жумҳурият илмий маркази ва бошқа ташаббускор ташкилотлар миллий кадрларни маълум мутахассисликлар бўйича касбга йўллаш мақсадида физика фанини чуқур ўргатадиган махсус бўлим очган эдилар. Машғулотларни олий ўқув юртларининг малакали ўқитувчилари У. Расулов, С. Худойбердиев, Ф. Умаров, ўрта мактаб муаллимларидан М. Валиева, Ҳ. Баҳовуддинова ҳамда З. Абдураҳмоновалар олиб боришди.

Пойтахтимиздаги 113-мактаб қошида очилган мазкур бўлимни яқинда 23 нафар тингловчи битириб, хоҳлаган соҳалари бўйича олий ўқув юртларига йўлланма олдилар. Уларнинг асосий фандан олган баҳолари аттестатдагиларга қўшилиб, имтиҳон варақасига ёзилади.

(ЎзТАГ).

Ташвишли хабар

Қани энди бир чўмилиб олсанг...

Ҳарорат қирққа чиққан. Қани энди бир чўмилиб олсанг... Лекин нукусликлар учун бу истакни амалга оширишнинг деярли иложи йўқ. Шаҳар яқинидаги Комсомол кўлига канализация оқавалари ва бошқа оқавалар оқизилади. Ҳовузлар йўқ, чўмилиш учун яроқли сув ҳавзалари эса бир-иккита холос. Ҳолбуки, тозалаш иншоотларининг йўқлиги туфайли сассиқ кўллар жуда кўпайиб кетган. Лекин мухтор жумҳурият ва унинг пойтахти раҳбарияти учун шу ҳам муаммо бўлибдими? Уларнинг вазифалари миқёси анча кенг — Оролни қутқариш керак. Қолганлари эса — майда-чўйдалар.

(ЎзТАГ мухбири).

Ҳарбий шифокорлар жасорати

Туркистон ҳарбий округи тарихи музейининг ўзбекистонлик ҳарбий шифокорларнинг Улуғ Ватан уруши йилларидаги жасоратлари ҳақида ҳикоя қилувчи кўргазмаси янги материаллар билан бойиди.

Шундай шифокорлардан бири — профессор ортопед А. Ш. Шокировнинг номи Ўзбекистонда кўпчиликка яхши таниш. Лекин унинг ҳарбий биографиясини кам одам билади. Ҳарбий шифокорнинг ҳужжатлари, Шокиров тўғрисида ёзилган ва унинг ўзи ёзган китоблар музей кўргазмасининг янги бўлимини ташкил қилди. Улар шифокор, Кавказ учун бўлган жангчилар иштирокчиси 389-тиббий-санитария дивизияси таркибида босиб ўтган оғир йўл ҳақида ҳикоя қилади. Шу эрнинг ўзида Шокировнинг тиббий асбоб-ускуналари бор. Булар ёрдамида у мингдан зиёд операцияни ўтказган.

Кўргазмада ҳарбий шифокор И. А. Кононова тўғрисида ҳам материаллар пайдо бўлди.

(ЎзТАГ мухбири).

Хориждан хабарлар

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● БЕРЛИН. Икки герман давлати ва тўрт ғолиб мамлакат ташқи ишлар вазирларининг «2 плюс 4» формуласи асосидаги иккинчи учрашуви тугаганидан кейин пойтахтдаги конгресслар саройида журналистлар билан якуний учрашув бўлиб ўтди. Унда ГДЖ ташқи ишлар вазири Маркус Меккель раислик қилди.

Ўтган мажлисни таърифлар эканман, даставвал унинг барча қатнашчилари Германия бирлиги тўғрисидаги масалани халқаро-ҳуқуқий тартибга солиш ишига амалий ва ижобий ҳисса қўшганликларини айтишни истардим, деб таъкидлади ўз нутқида СССР ташқи ишлар вазири Э. А. Шеварднадзе.

Тўрт давлатнинг ҳуқуқларини ва масъулиятини бекор қилиш тўғрисидаги музокаралар тугагунга қадар ҳали оғир йўлни босиб ўтишга тўғри келади. Бироқ, албатта, муваффақиятга эришилади. Совет делегацияси баҳсли масалаларни тартибга солишга доир аниқ таклифларни ўз ичига олган ҳужжатни тақдим этди. Тўғри, бу фақат лойиҳа холос ва у ўзгартириб бўлмайдиган ҳақиқат даъвосини қилолмайди. Унда ўзгаришлар, турли вариантлар бўлиши мумкин. Ҳужжатда муаммонинг барча жиҳатлари тартибга солинган бўлиши керак, деб таъкидлади совет вазири.

● ВАРШАВА. Германия Демократик жумҳурияти ва Германия Федератив жумҳуриятининг Польшадаги элчилари икки немис давлати парламентлари халқ палатаси Бундестаг Польша-немис чегараси юзасидан бир хил мазмундаги қарорлар қабул қилганлиги тўғрисида ташқи ишлар вазири Кшиштоф Скубишевскийни расмий равишда хабардор қилдилар. Баёнотларда таъкидланишича, қабул қилинган қарорлар ГДЖ билан ГФЖ ҳукуматларининг сиёсий иродасини ифодалайди.

Вазир Скубишевскийнинг таъкидлашича, икки немис давлати парламентларининг қарорлари Польша ҳукумати томонидан ижобий баҳоланмоқда. Бу қарорлар ҳозирги Польша-немис чегарасининг ҳуқуқий халқаро характерини тасдиқловчи бирлашган Германия билан Польша ўртасида шартнома тузиш учун қулай сиёсий муҳитни вужудга келтиради. Бу шартнома Германия бирлашганидан кейин дарҳол имзоланади ва ратификация қилинади.

● СОФИЯ. «Болгария социалистик партияси барча сиёсий кучларни мамлакатда осойишталик, барқарорлик ва бунёдкорлик вазиятини таъминлашга, ваколатли миллий иноқлик коалицион ҳукуматини тузишга чақиради», — деди Болгария социалистик партияси олий партия кенгаши раиси Александр Лилов. У социалистик партия аъзолари ва тарафдорларининг София марказида бўлиб ўтган кўп минг кишилик митингида нутқ сўзлади.

Бу митинг Болгария буюк халқ мажлисига бўлиб ўтган қизғин сайлов кунларининг ўзига хос якуни бўлди. Унда БХР вазирлар Кенгашининг Раиси Андрей Луканов, Халқ мудофаа вазири Добрий Журов, партиянинг бошқа раҳбарлари қатнашдилар.

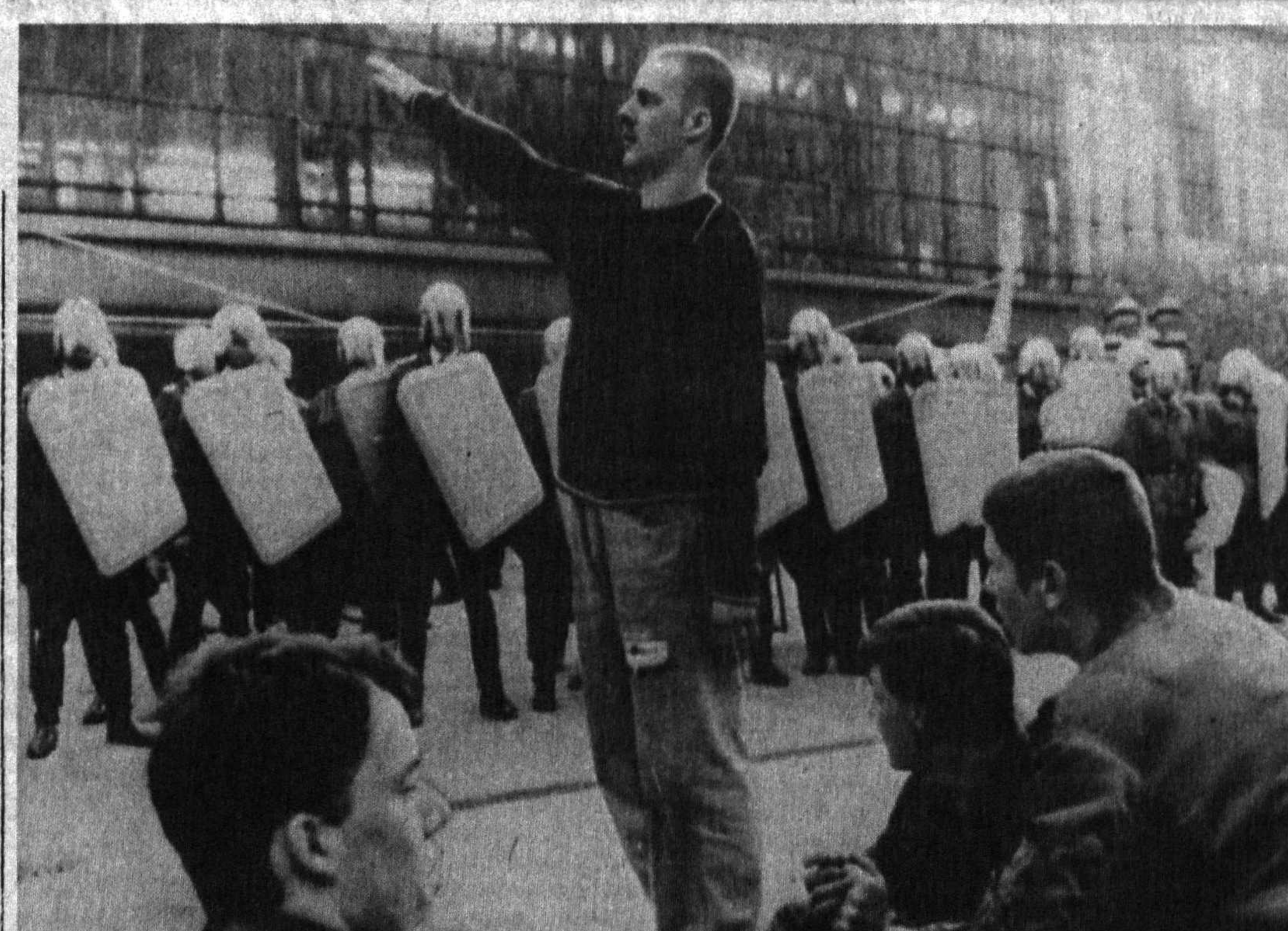
● ПАРИЖ. Франция президенти Ф. Миттеран Францияга икки кунлик расмий ташриф буюрган Венгрия жумҳурияти Бош вазири Й. Анталлни қабул қилди.

Венгрия ҳукумати бошлиғи учрашув тугаганидан кейин Венгрия «Франция билан муносабатларнинг мустаҳкамланишини табриклайди», деди ва «Марказий ҳамда шарқий Европада Франция иштирокининг кучайиши муҳимлигини» таъкидлади.

Бундан аввал Франция Бош вазири М. Рокар билан бўлган учрашув чоғида Й. Анталл Венгриянинг «Европанинг минг йиллик ўзига хослигини тиклашга ва унинг миллий тикланиши учун зарур бўлган Европада ўз ўрнини яна эгаллашга» интилаётганини таъкидлади.

● РИМ. 2 июль куни Римдаги Олимпиа стадионида хайрия футбол ўйини ўтказилади. Шундан бир неча кун ўтгач, шу стадионда Италияда бўлаётган жаҳон биринчилиги финал ўйини бўлиб ўтади. Ўйиндан тушган маблағ дунёдаги очлик ва қашшоқликка қарши курашга сарфланади. Европа ва Америка ветеранлари терма командалари учрашувига яқиндагина футбол майдонларида ўз маҳоратларини намойиш этган ва катта спорт билан хайрлашганларига анча вақт бўлган жаҳон футболининг кўпгина «юлдуз»лари тўпланадилар. Қароргоҳи Римга жойлашган БМТнинг озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалик ташкилоти бўлажак футбол байрамига Пеле, Фалькао, Мишель Платини, Паоло Росси ва бошқа таниқли чарм тўп усталари иштирок этишга розилик берганликларини хабар қилди.

БМТнинг озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалик ташкилоти бош директори Э. Саоума бу олижаноб ва инсонпарвар тадбирга ўз ҳиссасини қўшишга рози бўлган футбол «юлдуз»ларига миннатдорчилик билдирди. (ТАСС).



ГДЖ. Зўрлаб сингдирилган казарма социализми ғояларининг мамлакатда буткул обрўсизланиши туфайли ёшлар қайси қадриятларга ишонишларини билмай айрим фашистик гуруҳлар вас-васасига учишмоқда, бебошликка берилишмоқда. Уларнинг бу ҳаракатлари барча тараққийпарвар кишилар томонидан қораланиб, Германия қўшилишидан манфаатдор бўлмаган доираларининг атайлабдан уюштираётган сиёсий ўйинлари, деб баҳоланаётир.

СУРАТДА: Александр майдонида «Сочи қирилганлар» гуруҳи тартиббузарлик қилмоқда.

АДН—ТАСС сурати.

Хизматчилар иш ташлашди

МАНАГУА. ТАСС мухбири Игорь Пшеничников хабар қилади: Никарагуа Ташқи ишлар вазирлигининг хизматчилари мисли кўрилмаган тусда иш ташладилар. Жумҳурият ташқи сиёсий маҳкамаси масъул ходимларининг, шу жумладан, Никарагуанинг чет эллардаги кўпгина элчихоналари хизматчиларининг оммавий тарзда ишдан бўшатилиши иш ташлашга сабаб бўлди.

Вазирлик янги раҳбариятининг қарори билан унинг марказий аппаратидаги беш нафар юқори мартабали амалдор улар сандиночилар ҳукуматининг Ташқи ишлар вазирлиги маъмуриятидаги «ишончли шахслар» бўлганликлари туфайли ишдан бўшатилди. Худди шу сабабга кўра, Никарагуанинг чет элдаги элчихоналарининг юздан зиёд ходими ўзларининг ишдан бўшатилганликлари тўғрисида хабарнома олдилар. Уларга энг қисқа муддат ичида ватанга қайтиб келиш таклиф қилинган.

ЗИЛЗИЛА ҚУРБОНЛАРИ

ТЕҲРОН. (ТАСС). Эрон Ташқи ишлар вазирлигининг маълумотларига қараганда, 21 июнга ўтар кечаси мамлакатнинг шимолий ва шимоли-шарқий ноҳияларида рўй берган зилзила натижасида 35 минг киши ўлган ва юз мингдан ортиқроқ киши жароҳатланган. Қаттиқ жабрланган ноҳияларга бориб келган Эрон президенти А. А. Хошими-Рафсанжонийнинг маълум қилишича, қурбонлар сони анча кўп, эълон қилинаётган маълумотлар эса тахминийдир.

Аҳолиси юз минг кишини ташкил этган Рудбар шаҳрида табиий офат натижасида барча уйлар ва маъмурий бинолар бутунлай вайрон бўлган. Тирик қолган одамларни вайрона уйлар остидан олиб чиқишмоқда. Шунингдек, Эроннинг бутунлай вайрон бўлган Менжил шаҳрида 1500 дан кўпроқ киши тириклайин ер остида қолиб кетди. Эрон вилоятларининг барчаси ичида Гилён кўпроқ шикастланди. Бу ерда бир неча соат мобайнида Рихтер шкаласи бўйича 7,3 балл куч билан ер қимирлаганлиги сезилди. Вилоятда барча автотранспорт йўллари амалда бутунлай ишдан чиқди. Йўлнинг тоғли ерлари тошлар билан тўлиб тошган, унинг айрим участкаларида ўпирилишлар бўлган, бу эса теварак-атрофни бутунлай ўзгартириб юборган. Кўп аҳоли пунктлари ташқи дунёдан ажралиб қолди. Маъмурлар одамларни қутқариш чораларини кўришмоқда. Мамлакатга озиқ-овқат келтирилмоқда, тиббий ёрдам кўрсатилмоқда. Турли мамлакатлардан келган қутқарувчиларнинг отрядлари фалокат оқибатларини тугатишда фаол қатнашмоқдалар.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ГУГУРТДАН КОНТРАБАС

● ШВЕЙЦАРИЯЛИК Альберт Кезер-Бауман аслида чекмайди, лекин унинг уйи гугурт қутиларига тўлиб кетган. Чунки у...

Альбертнинг иқтидорлигига қойил қолиш керак. У гугурт доналарини бир-бирига елим ёрдамида ёпиштириб, тайёра, кема, қулфлар, шунингдек, мусиқа асбобларининг турли хил моделларини ясайди. Айниқса, мусиқа асбобларини унинг ҳақиқий ҳажми билан тенг қилиб ясайди. Альберт яқинда сўнгги ишини якунлади. У контрабас бўлиб, 57600 дона гугуртдан ташкил топган.

Булғориянинг «Труд» рўзномасида ёзишларича, бу асбобни ясаш учун Альберт 1100 соат вақтини сарфлаган.

ТОВАСИЗ ҚОВУРИЛГАН ТУХУМ

● ОЛОВ ва това топилмай қолган пайтда худди шу усулни қўллаб тухум қовуришингиз мумкин, дейди Венесуэланинг Маракайбо шаҳрида яшовчи автомеханик Хусто Маркес.

Бир куни Хусто қуёш нури тафтида (бу ерда йиллик ҳарорат 29 даражадан ошмайди) тухум қовуриб беришим мумкин, деб ўртоғига мақтанди. У эса ишонмади. Шундай қилиб, 1 минг боливарга (22 доллар) гаров ўйнашди. Бу воқеани кўпчилик кузатиб турди.

Хусто икки дона тухумни олди-да, машина капотининг устига чақди ва бир неча минут кутиб турди. Сўнг... ҳамма Хустони олқишлади ва гаровга қўйилган минг боливарни қўш-қўллаб тутқазишди.

КОМАНДИР ТИРИК ҚОЛДИ

● ЯҚИНДА Бирмингемдан Испаниянинг Малага шаҳрига учаётган «Бритиш эйруэйс» (Буюк Британия) авиакомпаниясига қарашли тайёрадаги 84 нафар йўловчи ва экипаж аъзолари 15 минут даҳшат ичида қолишди.

Тайёра ердан «оёғини узган»дан сўнг тахминан ярим соат ўтгач, фалокат юз берди, яъни учувчилар хонасидаги иккита катта «кўзли» ойна (атиги 2 кун аввал алмаштирилганди) учиб кетди. Бу пайтда тайёра 8 минг метр баландликда бўлиб, Ла — Маншга яқинлашиб қолганди.

Кучли ҳаво оқими кабинага селдай бостириб кирди ва экипаж командири Тима Ланкастерни кўтариб бориб, ойнаси учиб кетган дераза тешигига тиқиб қўйди. Шамол тайёрадан ташқарига тортиб кетай деб турган бир пайтда яхшиямки, борт кузатувчиси Саймон Рожерс учувчилар хонасига қаҳва кўтариб кириб қолди. Саймон дарҳол командирни оёғидан тортиб олди ва ўриндиққа ўзини ҳам қўшиб боғлади.

Иккинчи учувчи Алистар Этчинсон эса кабинада муқобил атмосфера босимини урнатиш учун тайёрани пастга бурди. Шундай қилиб, Саухемптон тайёрагоҳига мажбурий, лекин муваффақиятли қўнишди.

«Бритиш эйруэйс» вакилининг айтишича, капитан Ланкастер 15 минутча дераза тешигида осилиб турган. Натижада унинг тўпиқ суяги ва қовурғалари синган ҳамда чап қўлини совуқ уриб кетган.

Редакция илтимосига кўра ёзилган сўзбоши

«Тараққиёт, тинч-тотув яшаш ва ақл-идрок эрки ҳақида ўйлар» ижтимоий мавзуларда илк бор ошкора чиқишим, уни 1968 йил феврал-май* ойларида ёзгандим. Мақола СССРда ҳозирга қадар босилган эмас, қўлёзмаларда тарқатилган. Менга уни тарқатгани учун қатағонга учраган бир неча ҳоллар маълум, эҳтимол, барини билмасман. Хорижда асар жуда кенг (1968 — 1969 йилларда 18 миллион нусхада) тарқалган. Ушбу илк тажрибамнинг камчиликлари — шаклига дахлдор, кўп беўхшовликлари ҳам энг муҳими, мазмунига тегишли ўринлари ҳозир ўзимга равшан.

Иккита мисол. Мен ёзган эдим: «Ишчилар синфи ва зиёлилар томонидан уларнинг манфаати умумийлигини англаш — замоннинг диққатга сазовор ҳодисаси». Буни шундай қатъият билан айтиш тўғри бўлармикан. 1968 йилги Чехословакия ҳақида шундай дейиш балким бўлар.

«Социалистик йўл... бошқа бирор бир йўл меҳнатнинг ахлоқий аҳамиятини бу қадар улуғлаган эмас». Надоматлар бўлсинким, буларнинг бари кўнгил тусаган, аслида йўқ нарсани бор, деб кўрсатишга уринишдан бошқа нарса эмас, афсуски, мақолада бундай ўринлар якка-ёлғиз эмас.

Мақолада ўша даврга хос бир қолипдаги фикр, сийқа иборалар ҳам анча-мунча, ҳозир уларни кўриб кўнглим айнийди.

Айни чоғда «Ўйлар...»да деярли барча ижтимоий-сиёсий концепцияларим ўз ифодасини топган. Кейинги 1970—1988 йиллардаги чиқишларимда уларни тўлдирганман, бойитганман.

Мақоланинг дунё миқёсида таъсири, акс-садоси катта бўлди. Албатта, унинг пайдо бўлиш пайти ва шароити, муаллифи шахсининг ўша кезлардаги «сирлилиги» ва ҳоказолар ҳам жуда муҳим эди. Умуман олганда, бу кўп жиҳатдан қиёмига етмаган мақола, эҳтимол, айни чоғда ўйнаган ролига кўра ёзганларим ичида энг муҳимларидан бири эканлигини англаб турибман. Унинг совет матбуотида эълон қилинаётганидан хурсандман.

*Матнда шундай сўз боши ва ўйлардаги саналарнинг тўғри келмаслиги ўқувчини ажаблантирмаслиги керак. А. Сахаровнинг ўзи ёзганидек, «ушбу мақоланинг илк вариантлари муҳокамаси жараёнида нотўлиқ ва шу туфайли муайян даражада бир томонлама матнлар юзага келиб тарқалиб кетди, бундан ташқари, уларда шакл ва одоб жиҳатидан бир қанча ўринлар бор эди...» Шунинг учун ҳақиқатан ҳам 1968 йил феврал-майида ёзилган мақолага ишончга сазовор барча манбаларда охирги узил-кесил вариантга нуқта қўйилган муддат — июнь келтирилади. (Редакция изоҳи).

Андрей САХАРОВ

ИНСОНИЯТ ТАҚДИРИ

ЁКИ ТАРАҚҚИЁТ, ТИНЧ-ТОТУВ ЯШАШ ВА АҚЛ-ИДРОК ЭРКИ ҲАҚИДА ЎЙЛАР

Яшаш ва эрк ҳуқуқига улар учун ҳар куни курашган одамгина муносибдир.

ГЁТЕ.

МУАЛЛИФ қарашлари ташқи ва ички сиёсатнинг принципиал ва аниқ-равшан масалалари, инсоният келажаги масалалари ҳақида катта ташвиш тортаётган илмий ва илмий-техникавий зиёлилар муҳитида шаклланди. Хусусан, сиёсат, иқтисодиёт, санъат, таълим ва ҳарбий ишга раҳбарликда илмий усулга амал қилинмаётганлиги бу ташвиш-хавотирга озиқ бермоқда.

Ўқувчилар муҳокамасига ҳавола этилаётган брошюрада муаллиф дунёдаги жуда кўп одамлар қўшилаётган, қўллаб-қувватлаётган икки тезисни иложи борича тушунарли, асосли ва ошкор баён этишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Тезислар моҳияти шундай:

1. Инсониятнинг тарқоқлиги уни ҳалокатга олиб келиши мумкин. Цивилизацияга ялпи термоядро уруши; одамзоднинг катта қисми учун ҳалокатли очлик, ғафлатга солувчи «оммавий маданият» ҳамда бюрократик ақидапарастлик исканжасида расво бўлиш; бутун бошли халқ ва қитъаларни бераҳм ва маккор сафсатабозлар оғуши, изм-иштибоҳга отувчи оммавий афсоналарнинг тарқалиши; сайёрада яшаш шароитининг тез ўзгариши туфайли юз берaжак кутилмаган натижалар оқибатида — ҳалокат, фалокат, насл айниши таҳдид солмоқда.

Хавф-хатар қаршисида инсоният тараққиётини кучайтирувчи ҳар қандай ҳаракат, жаҳон мафкуралари* ва миллатларнинг қарама-қаршилигини ҳақидаги истаган тарғибот — ақлсизлик ва жиноят. Фақат ақл-идрок эркинлиги, социализм ва меҳнатнинг олий ахлоқий идеаллари, догматизм омиллари ва ҳукмрон синфлар пинҳоний манфаатлари тазйиқини йўқотиш шароитида дунёвий ҳамкорлик — цивилизацияни сақлаб қолиш манфаатларига хизмат қилади.

2. Иккинчи асосий тезис: инсониятга ақл-идрок эркинлиги, ахборот олиш ва тарқатиш, бетахмин, холис, дадил муҳокама қилиш эркинлиги, нуфуз ва ақидалар тазйиқидан холи эркинлик зарур.

Бироқ ҳозирги жамиятда фикр эркинлиги уч тарафлама хавф: атайин тарқалаётган оммавий маданият афюни, қўрқоқлик ва худбинлик мафкураси, бюрократлашган олигархия ва унинг севимли қуроли — мафкуравий цензура хавфи остида турибди. Шунинг учун ҳам фикр эркинлиги барча фикрловчи ва софдил одамлар ҳимоясига муҳтож. Бу фақат зиёлиларнинггина эмас, балки жамият барча табақалари, айниқса унинг энг фаол ва уюшган қатлами — ишчилар синфининг вазифасидир. Ишчилар синфи ва зиёлилар томонидан уларнинг манфаати умумийлигини англаш — ҳозирги замоннинг диққатга сазовор ҳодисаси. Айтиш мумкинки, зиёлиларнинг энг илғор, байналмилал ва фидокор қисми, моҳиятига кўра, ишчилар синфининг бир қисмидир. Ишчиларнинг эса тараққийпарвар маълумотли ва байналмилал, молпарастликдан узоқроқ қисми айни чоғда зиёлиларнинг бир қисмидир.**

ХАВФ-ХАТАРЛАР

Термоядро уруши хавфи

Термоядро қуролининг уч техникавий йўналиши термоядро урушини цивилизация мавжудлиги учун хатарли, таҳликали қилиб қўяди. Бу — термоядровий портлашнинг беқиёс вайронликлар келтирувчи кучи, ракета-термоядро қуролининг нисбатан арзонлиги ва ялпи ракета ядровий ҳужумдан самарали ҳимояланишнинг амалда мумкин эмаслиги.

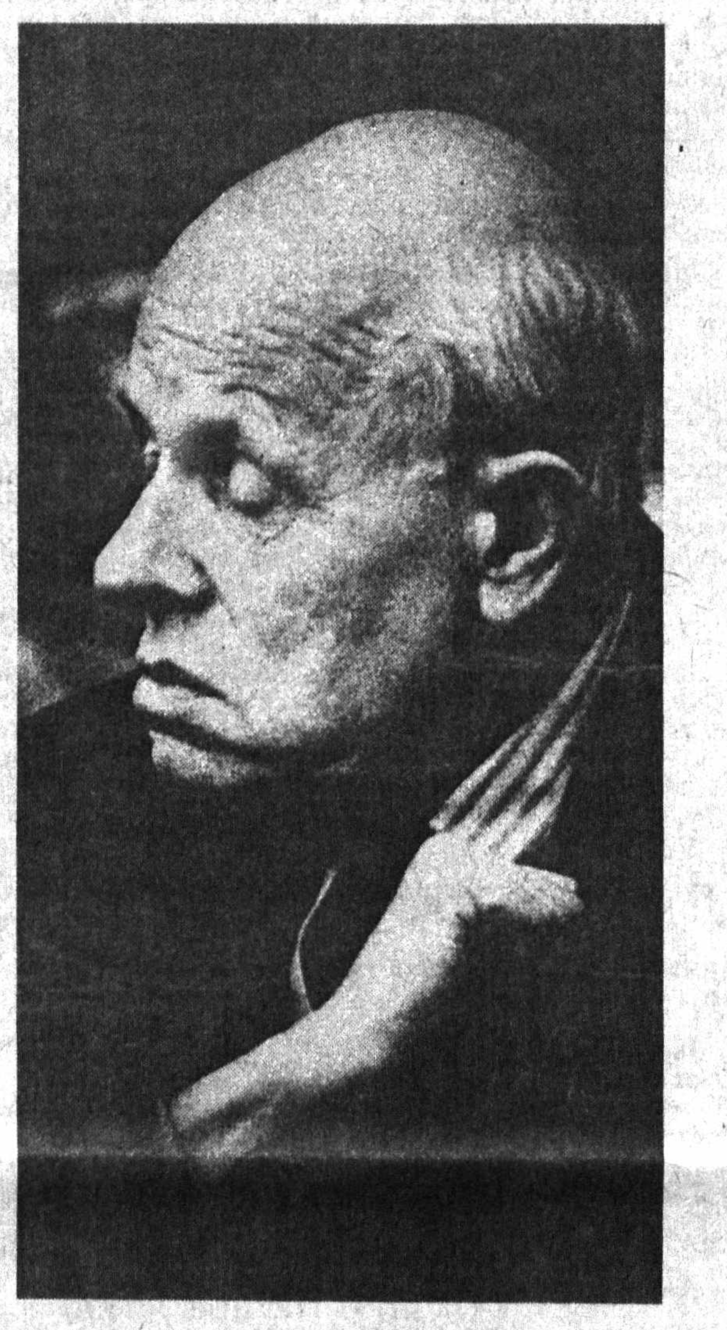
Дунёнинг барқарор сақланиб келаётганлиги бахтига, СССР ва АҚШнинг техник-иқтисодий имкониятлари фарқи у қадар катта эмас. Томонлардан бири «урушнинг олдини олувчи тажовўзи» қарши тарафнинг деярли муқаррар жавоб зарбаси хавфи билан боғлиқки, ракеталарга қарши мудофаа (ПРО) иншоотлари қуриш эвазига қуролланиш пойгасини кучайтириш ҳам аҳволни ўзгартирмайди. Кўпчилик фикрича, (муаллиф ҳам бунга қўшилади) ушбу икки томон ҳам тушуниб турган вазиятни дипломатик йўсинда (масалан, ПРО қурилишидан тийилиб туриш ҳақидаги шартнома тариқасида) расмийлаштириш АҚШ ва СССРнинг тенгликни сақлаш ва ақл бовар қилмас даражада қиммат ракеталарга қарши системалар барпо этиш ҳисобига қуролланиш пойгасини кучайтирмаслик, балки ҳамкорлик қилиш хоҳиш-истаги намойиши бўлур эди.

Термоядро урушига сиёсатни ҳарбий воситалар билан давом эттириш (Клаузевиц формуласи бўйича) деб қаралмаслиги керак. У дунё миқёсида ўз жонига қасд қилишнинг ўзгинаси.

Ҳар бир ақлли мавжудот, жар ёқасига келиб қолар экан, аввало бу жарликдан нари кетиш пайида бўлади, кейин эса қолган бошқа эҳтиёжларини қондиришни ўйлайди. **Инсоният учун жарлик ёқасидан нари кетиш — тарқоқликка барҳам бериш демак.**

Бу йўлдаги энг зарурий қадам — халқаро сиёсатдаги «эмпирик-конъюнктура усули» деб аталмиш анъанавий усулни қайта кўриб чиқишдан иборат. Жўн қилиб айтганда, бу усул ўз нуқтаи назарини ҳамма жойда иложи бор қадар кўпроқ мустаҳкамлаш ва айни чоғда, умумфаровонлик, умумманфаатларини ҳисобга олмаган ҳолда қарши тараф кучларига энг кўп кўнгилсизлик келтира билиш усулидир.

Бизнинг фикримизча, халқаро сиёсат юргизиш принципларининг ўзига муайян ўзгартишлар киритиш, барча аниқ мақсадлар ва маҳаллий вазифаларни халқаро аҳвол кескинлашувининг **фаол огоҳлантириш** асосий вазифасига қаратиш, тинч-тотув яшаш сиёсатини ўзаро ҳамкорлик даражасига қадар фаол чуқурлаштириб бориш зарур. Сиёсатни шундай реаллаштириш керакки, унинг яқин ва олис оқибатлари халқаро аҳволни кескинлаштирмасин, токи томонларнинг ҳеч бир реакция кучлари, милитаризм, миллатчилик, фашизм, қасоскорликнинг **кучайишига олиб келадиган қийинчиликларга дуч келмасин.**



Жаҳондаги икки етакчи ўта зўр кучлар (АҚШ ва СССР)нинг халқаро сиёсати ҳамма жойда ягона умумий принципларнинг қўлланишига асосланиши лозим принципларни қуйидагича таърифлаган бўлардим.

1) Барча халқлар ўз тақдирини эркин хоҳиш-ирода билан ҳал этиш ҳуқуқига эга. Бу ҳуқуқ барча ҳукуматлар «Инсон ҳуқуқлари баёнотномаси»га амал қилиниши халқаро назорат қилиш орқали кафолотланади. Халқаро назорат иқтисодий ижозат-розиликни ҳам, БМТнинг қуролли кучларидан «инсон ҳуқуқи»ни ҳимоя қилишда фойдаланишни ҳам тақозо этади.

2) Аксилинқилоб ва инқилобни четга чиқаришнинг ҳар қандай ҳарбий ва иқтисодий-ҳарбий шакли ноқонуний ҳисобланади ва босқинчиликка тенглаштирилади.

3) Барча мамлакатлар иқтисодий, маданий ва умумташкилий муаммоларда ҳамжиҳатликка интилади.

4) Халқаро сиёсат маҳаллий аниқ шароитларни таъсир доирасини кенгайтириш ва бошқа мамлакатга қийинчилик туғдиришни мақсад қилиб қўймайди. Халқаро сиёсат мақсади — «Инсон ҳуқуқлари баёнотномаси»нинг ҳамма жойда амалга оширилишини таъминлаш, халқаро аҳвол кескинлашиши, қуролланиш ва миллатчилик майллари кучайишининг олдини олишдан иборат.

Бундай сиёсат Совет Қуролли Кучлари олдига аниқ чекланган мудофаа вазифалари, мамлакатимизни ва иттифоқчиларимизни тажовузкорликдан ҳимоя қилиш вазифаларини қўяди.

Кейинги — «Очлик хавфи» ва «Геогигиена муаммолари» бўлимларида А. Сахаров инсониятга таҳдид солаётган ва келгусида таҳдид солиши аниқ бўлган нарсалар аҳволи ва офатлар сабабларини таҳлил этади. «Гарчанд сайёрамиз бўйича кейинги 30-йилда аҳоли 50 фоизга, озиқ-овқат ишлаб чиқариш 70 фоизга кўпайган бўлса-да, деб ёзади муаллиф, — унинг йўқсил қисмида мувозанат ёмон бўлди. Ҳиндистонда, Индонезия, Лотин Америкаси бир қатор мамлакатларида ва кам тараққий этган мамлакатларнинг катта қисмида — техник-иқтисодий имкониятлар, ишбилармон кадрлар ва маданий кўникмаларнинг йўқлиги, ижтимоий қолоқлик, туғилишнинг кўплиги — рўй-рост нарса... Муаллиф «ўртача» озиқ-овқат баланси шундай кескинлашиши мумкинлигини олдиндан айтадики, «бундай маҳаллий макон ва заминда чекланган инқирозлар очлик, чидаб бўлмас уқубат ва умидсизлик, қайғу-алам, миллионлаб одамлар ҳалокати ва қаҳр-ғазаби денгизига қўшилиб кетади». А. Сахаров тараққий этган мамлакатларнинг ёрдамисиз очлик балосини мутлақо даф этиб бўлмаслигини кўрсатиб ўтади, аксинча, очликда азоб чекаётган халқларга «иқтисодий ва техник ёрдам қилмоқ зарур, бу ёрдам шундай миқёсда, кенг ва беғараз бўлмоғи керакки, дунёвий тарқоқлик, миллатлар ва ирқлар ўртасидаги муносабатга худбинларча, молпарастларча ёндашув тугатилмаса, икки ўта буюк куч — СССР ва АҚШ бир-бирига қарама-қарши турса, уни тасаввур этиб бўлмайди».

Қуйидаги парчани ҳам редакция муҳим деб ҳисоблайди.

«Муаллиф фикрича, тараққий этган мамлакатларга тахминан ўн беш йиллар мобайнида, улар миллий даромадининг 20 фоизи чамаси ўзига хос солиқ солиш зарур. Кам ривожланган мамлакатларнинг иқтисодий аҳволи яхшиланганда улардаги туғилишнинг муаммоси безиён, тараққий этган мамлакатлар тажрибаси кўрсатганидек, ваҳшиёна усулларсиз ҳал этилади. Инсоният демографик маънода ўзига яхлит бир нарса, бир оила деб қараса, миллатларни тарих ва анъаналардан ташқари бошқа маъноларда ажратмаган тақдирдагина безарар ривожланиши мумкин. Шунинг учун ҳам ҳукумат сиёсатида, оила ва никоҳ тўғрисидаги қонунларда, ташвиқот-тарғиботда тараққий этган мамлакатларда туғилишнинг ўсишини рағбатлантириш ва айни чоғда камроқ тараққий этган, ёрдамга муҳтож мамлакатларда уни чеклашни талаб қилиш мумкин эмас. Бундай икки ёқлама ўйин қаҳр-ғазаб ва миллатчиликдан бошқа нарсани келтириб чиқармайди».

Геогигиена муаммолари устида тўхталиб, А. Сахаров қайд этадики, «табиатда барча нарсалар ўзаро боғлиқлиги ва бизнинг аралашувимиз оқибатларини илмий ўрганиш рўй бераётган ўзгаришлар суръатидан орқада қолмоқда». Муаллиф санаб ўтади «Саноат ва гидротехник қурилишлар, ёғоч тайёрлаш, қўриқ ерларни очиш, заҳарли кимёвий моддалар қўллашнинг бетартиблиги, назоратсизлиги, ернинг қиёфасини ўзгартиради. Беҳад кўп миқдордаги саноат ва транспорт чиқиндилари, жумладан, анцероген моддалар, ҳаво ва сувни булғамоқда. Кўмирни ёқишдан ҳосил бўладиган ангрид кислотаси ҳавонинг иссиқлик қайтариш хусусиятини ўзгартирмоқда. Эрта ё кеч бу хавфли миқёс касб этиши муқаррар. Лекин қачон, буни билмаймиз. Қишлоқ хўжалигида зараркунандаларга қарши қўлланиладиган заҳарли кимёвий моддалар одам ва ҳайвон танасига кириб, мия, асаб системаси қон томирлари, жигарга катта зарар етказади. Ювувчи моддалар ва радиоактив моддаларнинг ташланиши тупроқ емирилиши ва шўрланиши ўтлоқларнинг сув бостирилиши, тоғ ёнбағирларини ва сувни муҳофаза қилиш жойларида, ўрмонларнинг кесилиши, қушлар ва фойдали жониворларнинг ҳалокати ва бошқа муаммолар ҳақида эслатиб ўтишим мумкин, бу беақллик, ваҳшийлик мисоллари маҳаллийчилик, маҳкамачилик, худбинлик, манфаатлар устунлиги, баъзан эса ачинарлилиги билан машҳур Байкал муаммосидек, маҳкамачилик нуфуз-эътибор оқибатидир. Геогигиена муаммолари мураккаб ва ранг-баранг бўлиб, иқтисодий ва ижтимоий муаммолар билан чатишиб кетади. Шунинг учун уларни миллий, турган гапки, маҳаллий миқёсда тўла ҳал этиш мумкин эмас. СССР ўз чиқиндилари билан АҚШни, АҚШ СССРни заҳарлайдиган бўлади. Ҳозирча бу — муболаға, лекин чиқиндилар миқдори йилига 10 фоиздан ошиб борса, 100 йил ичида 20 минг карра ўсган бўлади. «А. Сахаров «Геогигиена муаммолари» бўлимини шу тарзда якунлайди. Уни («Очлик хавфи» бўлими сингари) муаллиф розилиги ва матнда энг принципиал, энг муҳим деб билган жойларини сақлаган ҳолда, баён қилиб бердик.

ИРҚЧИЛИК МИЛЛАТЧИЛИК, ҚУРОЛЛАНИШ ВА МУСТАБИДЛИК ТУЗУМЛАРИ ХАВФ-ХАТАРИ

Ирқчилик, миллатчилик ва қуролланишнинг кучайиши, хусусан, сафсатабоз, мунофиқ ва шафқатсиз, ёвуз полиция, мустабидлик тузумининг юзага келиши ҳозирги замон ижтимоий тараққиётидаги хавф-хатарнинг яққол ифодасидир. Энг аввало бу — Сталин, Гитлер ва Мао Цзэдун режими, шунингдек, кичикроқ мамлакатлар (Испания, Португалия, ЖАЖ, Греция, Албания, Гаити, Жанубий Американинг бир қанча мамлакатлари)даги ўта реакцион тузумлар.

Ушбу фожиавий ҳодисалар ҳамиша худбин гуруҳлар манфаати кураши, чекланмаган ҳокимият учун кураш (ақл-идроқ эркини бўғиш, халқ орасида оммавий ҳис-ҳаяжонни жунбушга келтирадиган, ақлан-идрокан жўнлаштирилган тўрабоп мувофиқ афсоналар тўқиб тарқатиш (ирқ, ер ва қон афсонаси, яҳудийлар хавфи ҳақидаги афсона, заковатга зидлик, Германияда «ҳаётий кенглик», СССРда Сталин шахси ҳамда капиталистик мамлакатларга қарши туришни бўшаштирмаслик билан тўлдирилган синфий курашни кучайтириш ва йўқсиллар фариштalиги ҳақидаги афсона, Мао Цзэдун, уччига чиққан Хитой шовинизми ҳақидаги афсонанинг тикланиши, ҳаётий кенглик концепциясининг тикланиши) туфайли келиб чиқади.

Дастлабки босқичда ҳужумчи ва хунвейбинлар сафсатасидан фойдаланиш ва чексиз ҳокимият чўққисига чиқарилиб, илоҳийлаштирилган Эйхман, Гиммлер, Ежов, Берия сингари «ишончли кадр»ларнинг қатағонга асосланган бюрократияси — амалдаги оддий ҳол эди.

Гитлер ҳокимиятга келиши сабабларини таҳлил эта туриб, немис ва халқаро монополистик капиталнинг ролини, шунингдек, социалист ва коммунистларни бир-бирига гиж-гижлаган Сталин ва сафдошларининг жиноий-сектант, догматик, чекланган сиёсатини (бу ҳақда Э. Генрининг И. Эренбургга ёзган маълум хатида яхши айтилган) унутмаймиз.

Германияда фашизм 12 йил, СССРда эса сталинизм икки баробар кўп ҳукм сурди. Муштарак жиҳатлари кўп, муайян фарқлари ҳам бор. Бу сафтабозлик ва мунофиқликнинг янада нозик либосга бурканишики, унда Гитлерга ўхшаб очиқдан-очиқ одамхўрлик ҳаракатномасига эмас, балки ишчилар синфини алдаш, зиёлилар ва ҳокимиятга талабгор рақиблар ҳушёрлигини сусайтириш, ғафлатда қолдиришда қўл келаётган илғор, илмий ва оммабоп мафкурага таяниб, қийноқ, қатл, чақув системасидан иборат механизмдан маккорона ва кутилмаганда фойдаланилади, аксариятини қўрқоқ ва аҳмоқ деб бўлмайдиган миллионлаб одамларни қўрқитади ва лақиллатилади.

Сталинизмнинг ушбу «ўзига хос»лиги келтирган оқибат шу бўлдики, энг даҳшатли зарба совет халқига унинг энг фаол, қобил ва софдил вакилларига қаратилди. Кам деганда 10 — 15 миллион совет кишиси НКВД қамоқхоналарида қийноқ ва азобдан, сургун қилинган қулоқлар, қулоқлар «думи» ва уларнинг оиласи аъзоларига мўлжалланган, «хат алмашиш ҳуқуқидан маҳрум» лагерларда (амалда улар фашистларнинг ўлим лагерлари намунаси бўлиб, у ерда «аҳоли» кўпайиб кетса, «махсус кўрсатма» билан минглаб маҳбуслар пулемётлардан узлуксиз ўқ узилиб, оммавий ер тишлатиларди) Норильск ва Воркутанинг зах шахталарида совуқ, очлик ва қурилиш, ёғоч тайёрлаш, канал қурилишида, михлаб бекитилган вагонлар, Охота денгизи «ажал кема»ларининг сув бостирилган трюмларида, қрим-татарлари, Волгабўйи немислари, қалмиқ ва бошқа бутун-бутун халқлар кўчиришда ҳалок бўлдилар.

Ҳамдамчилар (Ягода, Молотов, Ежов, Жданов, Маленков, Берия) алмашди, лекин Сталиннинг халққа қарши тузуми аввалгидан ёвуз ва айни чоғда сафсатбозларча чекланган, кўр-кўрона шафқатсиз бўлиб қолаверди. Урушдан олдин ҳарбий ва инженер кадрларнинг йўқ қилиниши, жиноятда ҳамкасби бўлмиш Гитлер ақл-идрокига кўр-кўрона ишонч ва 1941 йил миллий фожиасининг Некрич китобида, генерал-майор Григоренко хатлари ва эълон қилинган бошқа материалларда яхши ёритилган манбалар — жиноятлар ва жинояткорона чекланганлик, калтабинликнинг ягона мисоллари эмас.

Сталинча ақидапарастлик ва ҳақиқий ҳаётдан узилиш айниқса қишлоқда, уни «рамзий» баҳоларда хонавайрон қилувчи тайёрловлар билан узлуксиз эзиш, деҳқонларни деярли крепостной қуллик асоратига солиш, колхозчиларни механизациянинг асосий воситаларидан маҳрум қилиш, раисларни хушомадгўйлик ва устамонлик хусусиятига қараб тайинлашда намоён бўлди. Сталинизмнинг халққа қарши характери фашистлар асиридан омон қолиб, мамлакат лагерларига тушган ҳарбий асирларни қатағон қилишда, ишчилар манфаатига зид «фармон»ларда, бутун-бутун халқларни жинояткорона кўчириш ва секин-аста туғаб битишига маҳкум этишда, сталинча бюрократия ва НКВД (шахсан Сталинга) хос тўраларча, ҳайвонларча Советларга қаршиликда, социалистик мулкни қўриқлаш борасидаги шафқатсиз чоралар (бир «бошоқ» учун 5 йил ва ҳоказолар)да яққол кўринадики, улар амалда «қуллар бозори»га бўлган эҳтиёжни қондириш, Сталинга хос чўчишлик ва шунга ўхшаганларда муҳим воситалардан бири бўлиб хизмат қилди.

(Давоми бор).

* Ўқувчи тушуниб турибдики, бунда гап ҳар қандай яқинлашиш, баҳс-мунозара, келишиш имкониятини инкор этувчи мафкура, масалан, фашистик, ирқий, милитаристик ёҳуд маоча сафсатабозликка мансуб ўта мутаассиб, сектантона, экстремистик гуруҳларнинг мафкуравий олами ҳақида кетмаяпти (бу ерда ва келгусида муаллифнинг мақолага ёзган изоҳи берилади).

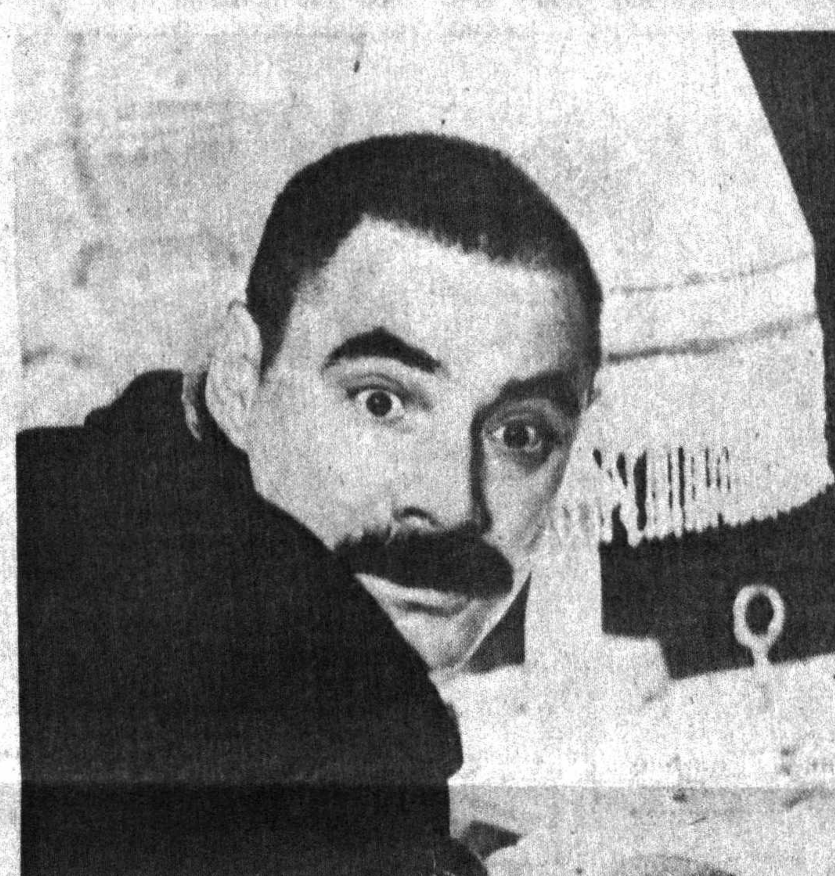
**Жамиятда зиёлиларнинг бундай аҳволи уларга ўз интилишларини ишчилар синфи иродаси ва манфаатларига бўйсундириш ҳақидаги талабларнинг (СССР, Польша ва бошқа социалистик мамлакатларда шундай) бемаънилигини кўрсатади. Амалда бундай даъватларда фирқа иродасига, яна аниқроқ айтганда, унинг марказий аппаратига, амалдорларига бўйсуниш англашилади. Бу амалдорлар ҳамиша ўз табақаси манфаатларини эмас, умуман ишчи синфининг чин манфаатларини, тараққиётнинг чинакам манфаатларини ҳимоя қилади деган кафолот қани?



«Европа бизнинг умумий хонадонимиз» — оила идеалига мувофиқ келадиган ёш йигит-қиз жуфтларини топиш мақсадида ўтказилаётган халқаро конкурснинг илк этапи шиори ана шундай. Ушбу конкурсда қатнашиш учун Иттифоқимиздан 30 йигит-қиз жуфтлари танлаб олинди. Конкурсда қатнашадиганлар ўзаро дўстлик алоқаларини боғлайдилар. Бу халқлар ўртасидаги дўстлик ва биродарликнинг мустаҳкамланишига кўмаклашади. Ёшларнинг Иттифоқимиздаги бу баҳсида мамлакатимиз пойтахти шарафини уч жуфт ҳимоя қилади.

СУРАТДА: ғолиб жуфтлардан бири Москва Давлат педагогика институти талабаси Наталья Артёмьева ва Совет Армияси офицери Роман Карпухин.

А. МАРКОВКИН суратга олган. (СИТА)



«Мосфильм» киностудиясида суратга олиш якунланаётган янги кинолентанинг номи «Ёзишиш ҳуқуқисиз ўн йил» деб аталади. Фильмнинг воқеалари Сталин шахсига сиғиниш йилларида ва унинг «халқлар отаси» ўлимидан сўнг рўй беради. Ушбу фильмни суратга олишда Ғарбий Германиянинг «Феликс фильм» фирмаси ҳам иштирок этмоқда. Фильмда бош ролларда Б. Шчербаков, Н. Белохвостикова, А. Панкратов — Черний, О. Сотникова каби актёрлар суратга тушмоқда.

СУРАТДА: А. Понкратов — Чёрний Колька ролида.

Р. ГОРЕЛОВ суратга олган. (СИТА—сурат лавҳаси).



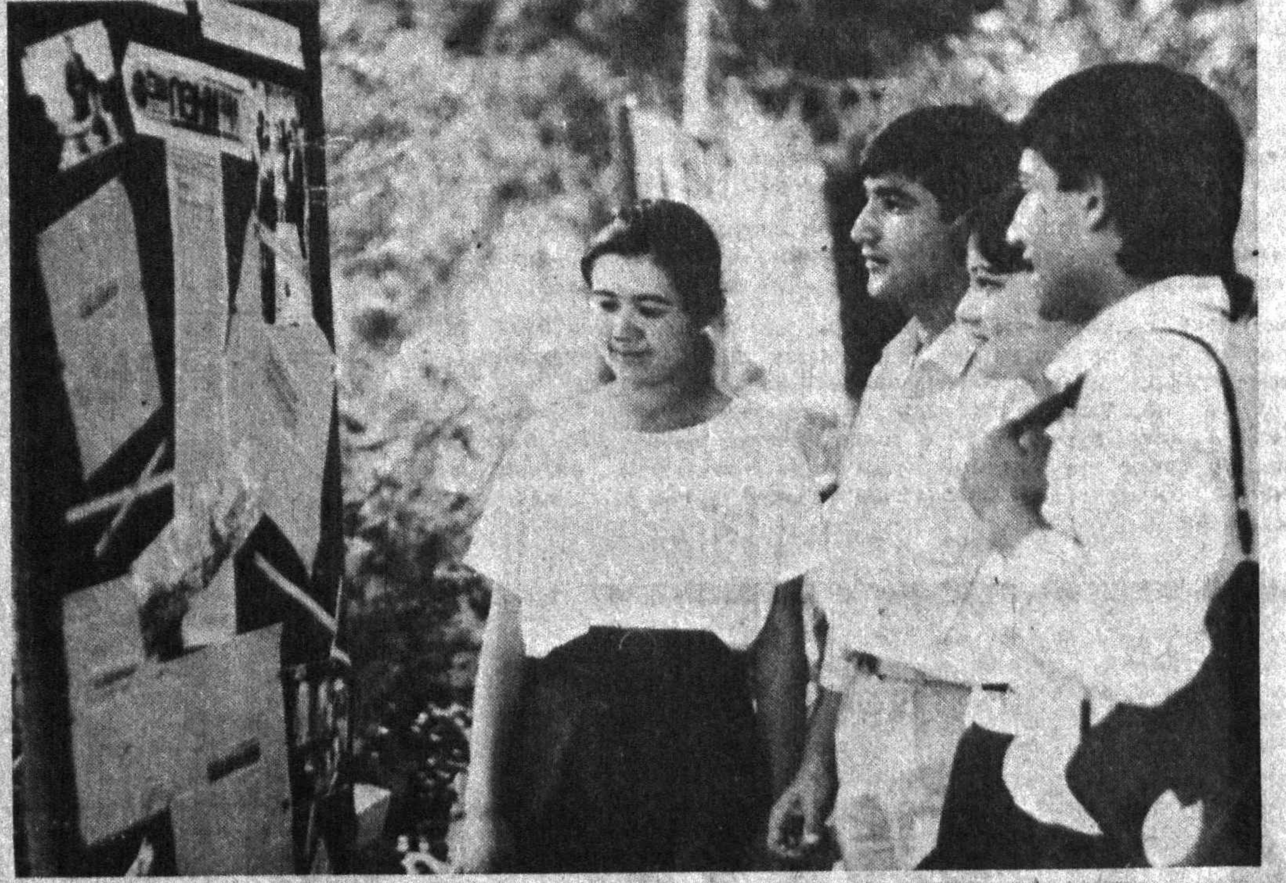
МОСКВА. «Американлик қайта қуришда» — илк Совет—Америка мюзикли премьераси бўлиб ўтди. Буни биргаликдаги «Имакс шоу интернейшнл» корхонасининг дастлабки маҳсулоти дейиш мумкин. Ушбу корхонанинг мақсади Совет Иттифоқида ва чет элларда турли дам олиш программаларини яратиб, томошабинларга тақдим этишдан иборат.

Шарқ ва Ғарбнинг тарихи, муҳаббат ва қўрқув ҳақидаги, бир-бирини англамаслик ва тикланиш борасидаги бу байрамона концертда томошабинлар персонажлар устида совет авангард модаси бичиқчилари томонидан яратилган 300 дан ортиқ янги» либосларини кўришлари мумкин. Спектакль инглиз тилида олиб борилади.

СУРАТДА: мюзикл саҳнасидан лавҳа. Макс ролида Майкл Оуэн.

Р. ДЕНИСОВ суратга олган. (СИТА — сурат лавҳаси)

Кунларингиз ҳамиша шундай ўтсин!



Тошкентдаги Ленин комсомоли номли маданият ва истироҳат боғида Совет ёшлари кунига бағишланган байрам сайили ўтказилди. Унда рўзномамизнинг бир гуруҳ ходимлари ҳам иштирок этишиб, муштарийлар билан мулоқотда бўлдилар.

Отахонлар чойхонаси боғнинг ҳамиша гавжум жойларидан бири. Бу ерда бир пиёла чой устида мароқли суҳбат қуриб, ҳордиқ чиқараётган кишиларни доимо учратиш мумкин. Бугун ҳам ёшлар билан бирга кўплаб отахонлар шу ерга ташриф буюришган эди. Уларнинг кўпчилиги ҳозирги кундаги «Ёш ленинчи» рўзномасининг муштарийлари, фаол, фахрий комсомоллар, уруш ва меҳнат ветеранлари, кўпни кўрган, кўпни билган кишилар эди. Ана шу отахонлар ёшларнинг жонларига оро киришди — ташаббусни қўлга олишиб, давраны қизитишди.

Ёши бир жойга бориб қолган бўлса-да, чаққон ва тетик хизмат қилаётган Тўхта ака Кўчқоров ҳақида гапирмаслик мумкинми?! Заҳматкаш бу инсон 36 йилдирки, мана шу кўркам ва сўлим чойхонанинг соҳиби, 36 йилдирки, ширинсухан сўзлари, ҳазил-мутойибалари ва қолаверса, мақтовга арзирли меҳнати билан бу ерга кўнгил очиш учун ташриф буюраётган кишиларни мамнун этиб келаяпти. У комсомол кўлининг қазишда қатнашганлардан бири ҳамдир.

Давра секин-аста қизиди. Савол-жавоблар кўп бўлди. Рўзномада қайси муаммолар ҳақида кўпроқ чиқишлар бўлаяпти? Нима учун ёшлар орасида жиноятчилик ўсиб бормоқда? Ишсизликни қандай бартараф этиш мумкин? Жумҳуриятимизда кичик-кичик завод ва фабрикалар қуриш ҳақида гап бораяптими, йўқми? Нима учун қишлоқлардаги аҳвол ҳамон ночор ҳолатда? Тўла мустақилликка эришамизми йўқми? Бозор иқтисодиётига қачон ўтамиз?

Бундай турли туман мазмундаги саволлар қайси ёшни ўйга толдирмайди, кимнинг қалбини безовта этмайди, дейсиз?!

— Бугунги қизиқарли ва дилрабо концерт программаларини чанқоқлик билан томоша қилдик, самимий учрашувлардан беҳад баҳраманд бўлдик. «Ёш ленинчи» рўзномаси ходимлари биз томонларга ташриф буюришиб, шундай учрашувларда қатнашсалар, ғоят мамнун бўлар эдик.

Қашқадарёлик ўқитувчи Муҳаррам Алимованинг дил сўзлари ана шундай. Рўзномамиз муҳарририяти муштарийларимизнинг бундай илтимос, тилак-истакларини инобатга олмоқда. Жумҳуриятимизнинг турли бурчакларида шоир, ёзувчи ва журналистлар билан тез-тез учрашувлар ўтказилиб турилибди. Совет ёшлари кунида бир гуруҳ ходимларимиз кўҳна Хоразм диёрида бўлиб қайтишди. Бундай учрашувлар ўтказиш, муштарийлар билан яқиндан алоқада бўлиш бизнинг доимий анъанамизга айланиб қолди.

Яна нима дейиш мумкин? Сайил иштирокчилари қалбиларида илиқ таассурот қолдирган санъаткорлар ҳақида икки оғиз сўз айтмай бўлади дейсизми. Тошкент Давлат дорилфунунининг Дамира Сагирова бошчилик қилаётган «Ўзбекистон қизлари» дастаси қатнашчиларининг рақслари ҳаммага манзур бўлди. «Хушрўй» дастаси хонандаси Рўзимат Мамажонов ижро этган қўшиқлар эса гулдурос қарсаклар билан олқишланди.



— Дам олиш кунимиз ажойиб ўтди, — дейишди ёшлар.

— Кунларингиз ҳамиша шундай ўтсин, — деди уларнинг ортидан мамнун қараб қолган отахонлардан бири.

Тўлқин ҲАЙИТ,
Муҳаббат ПУЛАТОВА.

●

Даврон АҲМАД суратлари.





ҚАДИМИЙ СОЗ

Душанбеда ЮНЕСКО Шарқнинг улуғ мутафаккири, бастакор, машшоқ Борбад Марвазий таваллудининг 1400 йиллигига бағишлаб халқаро анжуман ўтказди. Уд учун мусиқа басталаганидан ташқари ҳозир кўпчиликка Борбад ҳақида деярли ҳеч нарса маълум эмас. Яна халқ орасида юрган айрим афсоналар барбат деган чолғу асбобининг келиб чиқишини ҳам у билан боғлайдилар. Бироқ гап ҳозир бу ҳақда эмас. Борбаднинг уд чалгани туртки бўлиб, анчадан бери ўйлантириб келаётган бошқа фикрларни ёзмоқчиман. Шарқ чолғу асбоблари орасида алоҳида мавқега эга уднинг келиб чиқиш тарихи қандай? Нега у ҳозир бизда унутилиб кетди?

Кўп қадимги қўлёзмаларда унга асли барбат асос бўлгани кўрсатилган (уднинг келиб чиқиш тарихи, тарқалиши хусусидаги ўринларда Тошкент Давлат консерваториясининг катта ўқитувчиси Рифатилла Қосимов фикрларига таянилди). Форсчадан таржима қилганда «бар» — қомат, «бат» — ўрдак дегани. У косаси катта, дастаси калта бўлгани учун балки кўринишидан ўрдакни эслатгандир. «Уд» эса арабча сўз бўлиб, луғавий маъноси турлича. Исломдан илгари оташгоҳда ёқилган қора тусли, ёнаётиб хушбўй ҳид таратган дарахтни шундай деб аташган. Шоирлар кейинчалик бу сўзни шу маънода ишлатишган ҳам: «уд каби ёна ётирман». Соз ўша дарахтдан тайёрланган, деб тахмин қилиш мумкин. Таниқли мусиқашунос олим Исҳоқ Ражабов «Мақомлар масаласига доир» рисоласида шу фикрни билдирган. Иккинчидан, уд эҳтимол, байрам, тўй-томоша, хурсандчиликни англатган «ийд» иборасининг маълум кўринишидир, яъни бу ўринда хурсандчилик бағишловчи соз.

Уд аксарият торли чолғу асбоблари, жумладан, Оврўподаги лютня (ал-уд сўзининг бузилган кўриниши), гитарага ҳам асос бўлгани исботланган.

Сознинг жуғрофий тарқалишига келсак, у эрамиздан аввал Хоразм, Бактрия, Сўғдда бўлган. Ушбу фикрни Тупроққалъа, Афросиёб деворларидаги суратлар исботлайди. Бизда у XVII асргача истеъмолда бўлиб, кейинчалик ўрнини танбур, ғижжак, чанг, қонун, дутор, рубоб сингари асбоблар эгаллай бошлаган. Ҳозирги кунда у Кавказ, Араб жумҳуриятлари, Эрон, Туркияда кенг тарқалган.

Мутахассислар бу сознинг чалиш мураккаблигини истеъмолдан чиқиб кетишининг асосий сабабларидан бири, деб кўрсатадилар. У нотага мосланмаган, симларининг сони ўн битта — беш жуфт ва бир йўғон алоҳида тори бор. Иккинчидан, унга йиллар давомида етарли эътибор берилмаган.

Консерваторияда бу бўшлиқни тўлдириш учун иш бошланганига анча бўлди. 1971 йил Шарқ мусиқаси кафедраси очилди. Асосий мақсад қилиб ўзбек халқ оғзаки ижоди намунаси — мақомларни ёш ижрочиларга ўргатиш, айрим сабабларга кўра унутилиб кетган чолғу асбобларини қайтадан тиклаш қўйилди. Ҳозир қўшнай, буламан, қонун, уд созларида ўзбек халқ куйлари ижро этилмоқда. Кафедра ўқитувчиси Р. Қосимов томонидан уд бўйича дарслик сифатида фойдаланиш мумкин бўлган қўлланма ёзилган. Мураббийлар етарли, фақат энди уд Ўзбекистонда ясаладими, деган савол кўндаланг бўлади.

Консерватория қошидаги соҳа мусиқа асбоблари илмий-тадқиқот тажриба устахонасида 1968 йил уста Хрожиддин Муҳиддинов томонидан 12 дона уд тайёрланган. Улардан ҳозир ўқиш жараёнида фойдаланилмоқда. Демак, уд ясаш учун ҳам замин бор.

Бироқ, устахона фаолияти билан яхшироқ танишиб, бир муаммо иккинчисини келтириб чиқаришининг гувоҳи бўласиз. Халқ усталарининг давлат ҳимоясига олинишига айтишларича Усмон Юсупов катта ҳисса қўшган экан. Мамлакат Олий Бош қўмондонлигининг қарори билан ўша вақтлардаги фирқанинг биринчи котиби уларни тўплаб, миллий маданиятимиз, санъатимиз йўқолиб кетмасин, деган мақсадда урушдан махсус брон билан олиб қолиб, ишлаш, шогирд тайёрлаш учун шароит яратиб берган экан. Кейинчалик бу ишга эътибор жуда сусайиб кетган. Бир ердан бошқа жойга ҳадеб кўчавериш, ертўла, томи ёпилмаган биноларда ишлаш оқибатида беҳисоб асбоблар нобуд бўлган.

Бу ерда ҳамма иш қўлда бажарилади. Хом ашё тақчил. Устахонанинг кекса ходимларидан бири, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби уста Усмон Зуфаровнинг шогирди, биринчи бўлиб Истамбул удидан нусха кўчирган, ёки бошқача қилиб айтганда, удни янгидан дунёга келтирган Хрожиддин ака 42 йилдан бери шу ерда ишлайди. Бошқа одам бўлса, аллақачон кетиб қолган бўларди. У бундай қилмади. Шогирдлар тайёрлади. Кўплаб асбобларни такомиллаштириш бўйича янги ғоялар билан чиқди. У ясаган асбоблар СССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида, чет элларда юқори баҳоланган. Жумҳуриятимизнинг деярли барча вилоятларида шогирдлари бор. Давлатга шунча йиллик меҳнати синган, устачилик санъатини авайлаб, ёшларга топширган фидойи кишининг хизмати ҳалигача муносиб тақдирланмай келаяпти...

Машшоқлар фикрича, Тошкент мусиқа асбоблари тажриба фабрикасида ясалаётган асбоблар сифати паст, талабга жавоб бермайди. Халқ усталарининг аҳволи эса юқоридагидай.

— Чолғу асбоблари ясайдиган усталарга муносабатни тубдан ўзгартириш керак, — дейди Ўзбекистон мусиқа жамиятининг халқ чолғу асбоблари усталари комиссияси раисининг ўринбосари Фахриддин Муҳиддинов. — Шоирларга, рассомларга, ҳайкалтарошларга берилган эркинликни усталарники билан солиштириб бўлмайди. Масалан, мусаввир рассомлар уюшмасига аъзо бўлиб, қувватини, вақтини бошқа ишга сарфламай фақат ижод билан шуғулланиши мумкин. Усталар-чи? Нега уларнинг ҳуқуқлари ҳимояланмаган?

Умуман, муаммолар жуда кўп. Бироқ, аввало бир ишни қилиш мақсадга мувофиқ бўларди — усталаримизга ҳам цех, ҳам сотув дўкони вазифасини ўтайдиган устахоналар очиб бериш лозим. Улар асбобларини ўша ерда ҳам ясашсин, ҳам сотишсин. Бу янгилик эмас, ҳунармандчилик, устачиликда азалдан бор анъана. Фақат уни тиклаш керак. Шундай қилинса, усталар сифатли асбобларга бўлган ўз вилоятларидаги эҳтиёжни тўла қондира оладилар.

Якун қилиб айтсак, мутахассислар билан суҳбатларда улар аввало уд бўйича консерваторияда, мусиқа билим юртлари мактабларида, алоҳида синфлар очиш (ҳозир у қўшимча соз сифатида ўргатилади), Шарқ мусиқаси кафедрасига қабул қилинаётган 8-10 талаба сонини ошириш тўғри бўларди, деган фикрни билдирдилар. Иккинчидан, халқ усталарини ҳимоя қиладиган қарорлар чиқариб, мавжудларининг ижросини назорат қилиш керак. Чунки, маданият тақчиллиги ҳар қандай тақчилликдан қимматга тушади.

Фурқат НЕЪМАТ.

ТВ

27 ИЮНЬ — ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

1130 «Бу ерда дам олувчилар бўлган». Телефильм. 12.00 «Доира оҳангида». Фильм-концерт («Ўзбектелефильм»). 12.30 Такрорий фильмлар экрани. «24 — 25 қайтмаяпти». Бадиий фильм.

* * *

17.30 Кўрсатувлар тартиби. 17.35 Янгиликлар. 17.40 «Абитуриент-90». Тошкент Политехника институтининг геология-қидирув факультетига кирувчилар учун. 18.10 «Қўғирчоқлар — менинг дўстларим». 18.40 «Ишнинг кўзини билиб...». Ангрен авторемонт заводида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш. 19.05 «Сайёралар нотинч...». Тўра Сулаймон шеърлари асосида телекомпозиция. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Тошкентда шундай кўча бор». Манзарали фильм. 20.00 Москва. «Вақт». 20.30 **«Телетомошабинлар ҳузурида». Ўзбекистон Компартияси XXII съезди якунлари ва КПСС XXVIII съездига тайёргарлик арафасида телетомошабинлар билан мулоқот.** 21.20 Танбур ва дутор тароналари. 22.00 «Ахборот». 22.20 «Сўлим мавсум». Бадиий фильм (СССР — Швеция). 24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● МТ I

16.30 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 17.00 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 18.00 Бутуниттифоқ «Билим» жамиятида давра суҳбати. Съезд олди мунозаралари. 18.45 «Бой, камбағал...» Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 20.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 20.30 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар). 20.35 П. И. Чайковский номли IX халқаро конкурсда. 20.55 «Олам кинокамера кўзгусида». 21.55 «Тун қувноқ ўтди». Бадиий публицистик фильм. 23.15 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

ТВ

Ўзбекистон комсомоли Марказий Қўмитаси Тошкент шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби, Марказий Қўмита аъзоси Жавоҳарлаъл Ҳакимовга онаси

МАНСУРОВА
Мухтабар Қодир қизи

нинг вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

«Ёш ленинчи»
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издается на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.
ИНДЕКС: 64607.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Р. — 04306.   Д. — 23490.